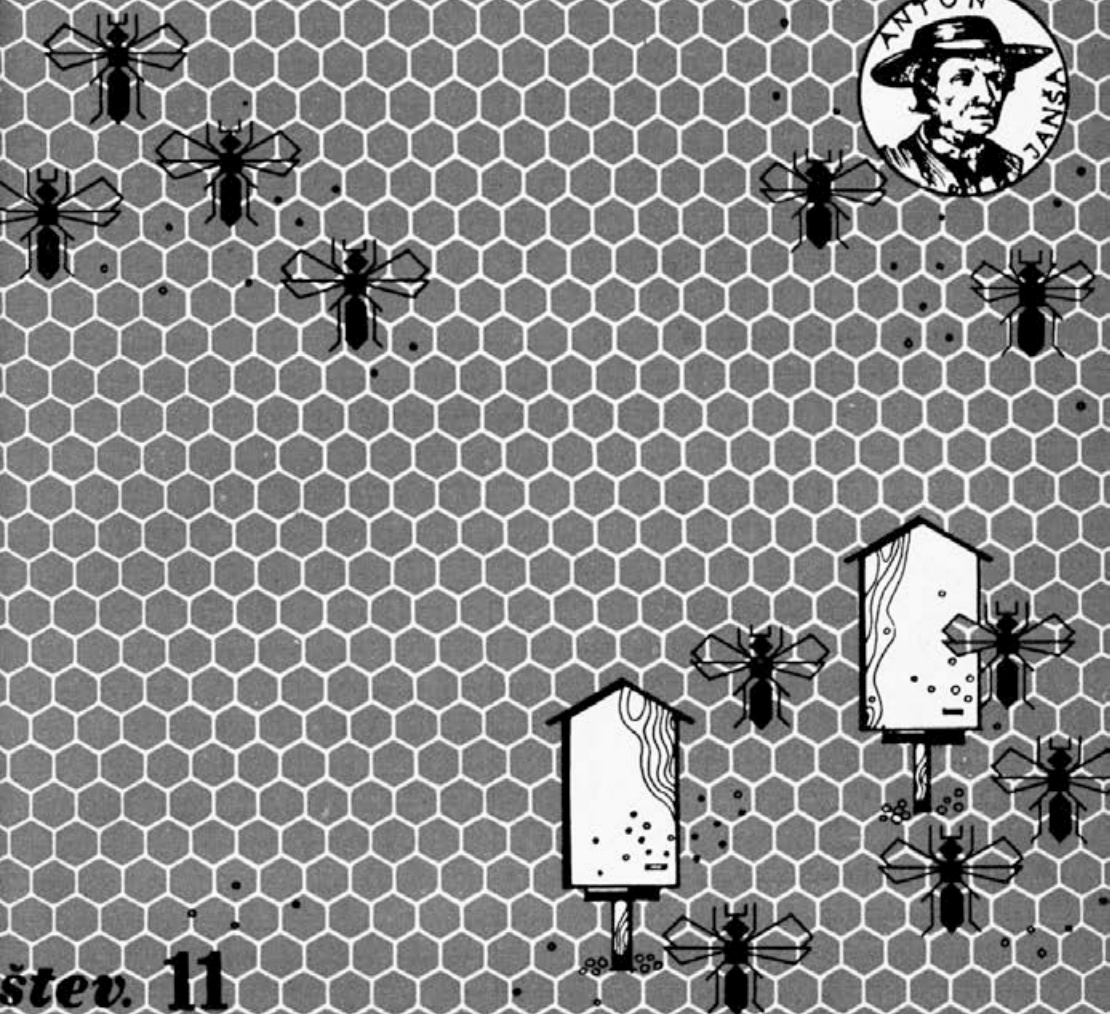

1960

šte. 11

slovenski čebelar

VSEBINA

I. Žunko: Prevoz čebel po železnici	241
Virmašan: Skodljivost prevetlike zimske zaloge	244
Stefan Pušauer: Pobegle čebele	246
Franjo Vrčko: AZ-panja ne bomo zamenjali z nobenim drugim panjem	247
Leopold Zor: Stare in nove ugotovitve o delitvi dela v čebelji družini (Nadaljevanje)	249
Blaž Kantušer: Občni zbori	257
Stane Petelin: Pripravljamo zdravstveno varovanje čebel	259
Franc Resman: Kaj pa naš muzej?	262

POSVETOVALNICA

Odgovori: K 7. vprašanju o čebelah v novem čebelnjaku. K 9. vprašanju o črnih čebelah. K 10. vprašanju o mravljah v čebelnjaku. Vprašanja: Ali prenašajo čebele jajčeca? Mendenje hoje in sončne pege	266
---	-----

MALI KRUIEK

Lep jubilej. Mleček. Ponarejene obnožinske tablete. Še o zdravljenosti medu. Ali že veš? Pršica tudi v Ameriki. Strešna lepenka. Ose. Čebelar in ose. Zadelavina	267
--	-----

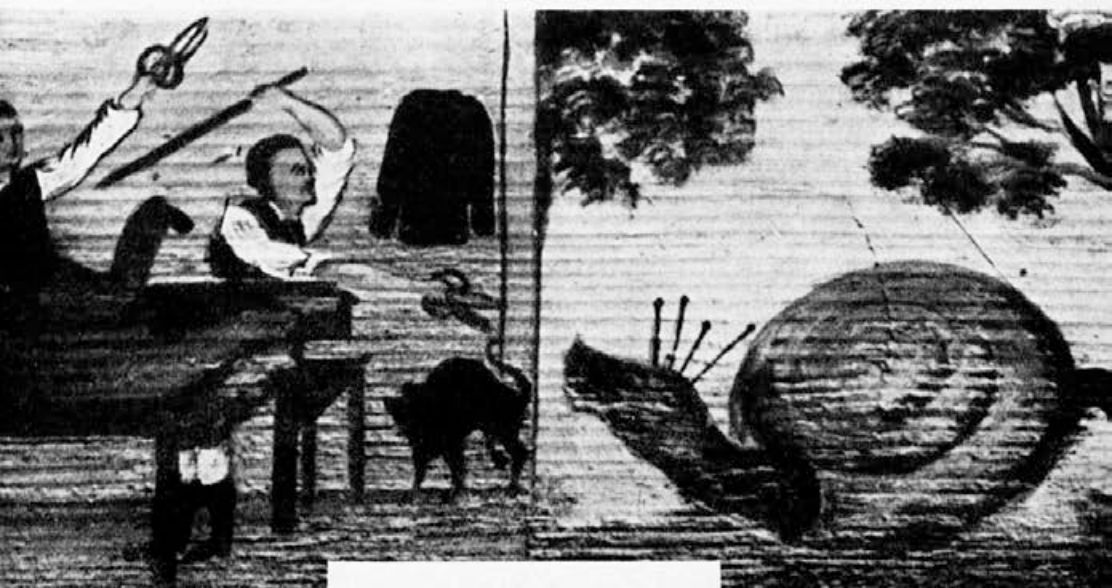
NAŠA ORGANIZACIJA

Iz zapisnika seje širšega upravnega odbora ZČDS	269
Čebelarica družina Ljubljana	271
Mi tako, kako pa vi?	272

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

Krojača se pogumno upirata polževim napadom

List izhaja vsakega 24. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 650 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelariskih društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 50, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za nečlane 700 din, za inozemstvo 1000 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 80 din, na 16 straneh 40 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja, za naročnino. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

PREVOZ ČEBEL PO ŽELEZNICI

I. ZUNKO

Pred drugo vojno in v prvih letih po osvoboditvi ni bilo takšnih težav pri prevozu čebel z železnico, kakršne so sedaj. Pričakovati bi bilo, da se bodo z zboljšanjem splošnih razmer in dvigom življenjske ravni tudi te razmere zboljševale, v resnici pa se slabšajo iz leta v leto. V prvih letih po osvoboditvi smo čebele prevažali na pašo izključno s potniškimi vlaki; v izjemnih primerih je bilo mogoče doseči celo priključek k brzovlaku. Danes pa je izjemno, če gredo s potniškim vlakom, kajti redni prevoz je mogoč le s tovornim vlakom. Ko se je s 1. avgustom 1958 tovornina za prevoz čebel po železnici podražila za 50 %, smo se upravičeno nadejali, da nam bo šla železniška uprava tudi glede načina prevoza bolj na roko, a smo se bridko zmotili. Opisal vam bom dva, tri primere »naglega« prevoza čebel z vlakom.

Ko smo v letih 1958 in 1960 odpravili čebele na pašo v Subotico, smo vozili izključno s tovornimi vlaki tja in nazaj. Dokler gre z brzotovornim, je stvar v redu in celo boljša kot s potniškim, toda taki vlaki vozijo le po glavnih progah, kot je n. pr. Ljubljana—Beograd, na stranskih progah pa takih vlakov ni. Za razdaljo Vinkovci—Subotica, ki meri 152 km, smo leta 1906 rabili nad 9 ur. Naša skupina je na tem

prevozu zadušila 7 panjev popolnoma, v ostalih pa je bilo čuda mrtvic. Ko smo se vračali iz Subotice, je 30. maja 1960 čakalo na vagone kakih 10 traktorjev, naloženih s čebelami, in nekaj vprežnih voz, vagonov pa ni bilo nikjer, čeravno smo jih pravočasno naročili. Po kaki uri čakanja in nenehnem posredovanju pri vlakovnem odpravniku je stroj res pririnil na postajo vagone za čebele, toda vsi so bili nesposobni za priključitev k potniškemu vlaku. Kakor sem nekoč že napisal, mora vagon ustrezati temle pogojem: revizija ne sme biti starejša od 18 mesecev, vagon mora imeti zavoro, težak pa mora biti nad 8 ton. Tem zahtevam naši vagoni v Subotici niso ustrezali, zato ni bilo misliti, da bi nas vzel s sabo potniški vlak. Resnici na ljubo je treba povedati, da smo bili čez 24 ur že v Zagrebu in naslednjega jutra doma. Tudi tovorni vlaki vozijo naglo, toda taki so redki.

Dva čebelarja iz Krškega sta leta 1960 imela čebele v hojevi paši na Verdu. Že tja grede se ju je držala smola. Po voznem redu bi morala prispeti na Verd ob 6.50 uri. Ker naj bi prevoz trajal samo čez noč, čebel nista posebej pripravila za to pot. Prišla pa sta tja šele ob 9. uri. Julijska vročina je napravila svoje. Preden sta razložila in odprla panje, so se štirje zadušili. Za povratek sta pravočasno naročila vagon na postaji Verd s posebnim poudarkom, da mora biti ta sposoben za priključek k potniškemu vlaku. Ko sta prispela po čebele, je vagon že čakal na postaji, na prevoz s potniškim vlakom pa ni bilo misliti, ker je bil za to neprimeren. Na priporočilo železniškega osebja sta ga zamenjala za odprt vagon (loro), ki je bil po naključju tam in je ustrezal predpisanim zahtevam. Najela sta tudi delavce, da bi pomagali vagon poriniti do kretnice in stem zmanjšati zamudo potniškega vlaka, ki bi vzel s sabo ta vagon. Čebele sta imela naložene že ob 21. uri. Obljubljeno jima je bilo, da ju bo potniški vlak odpeljal ob 22.30 uri in da bosta v Krškem že ob 5.30 uri. Tak je bil tudi njun načrt, zato sta imela na postaji Krško za to uro naročen kamion in delavce za prekladanje panjev. Ti so čakali od 5.30 do 9. ure, ker pa vagona s čebelami ni bilo, so odšli. Vmes se je namreč vmešala železniška direkcija, ki ni dovolila prevoza čebel s potniškim vlakom in tako sta prišla v Krško šele ob 12.50 uri. Nesreča, pravijo, nikoli ne pride sama. Tisto noč je grmelo in lilo z neba kakor iz škafa. Mokri so bili v lori panji, mokra sta bila čebelarja.

Tudi naša skupina je v letu 1960 imela čebele na Verdu. Tja je še nekako šlo, in sicer do Ljubljane s tovornim, naprej pa s potniškim vlakom, kot je bilo v načrtu. Težave so bile pri vrnitvi. Postajno osebje na Verdu je šlo čebelarjem zelo na roko, ne vemo pa, čigava je

bila krivda, da eden naših vagonov ob povratku ni bil sposoben za prevoz. Včasih se usoda z ljudmi poigra. Nesposoben vagon sta dobila čebelarja, ki sta bila oba uslužbena pri železnici, no pa tudi moja dva soprevoznika sta bila železniška uslužbenca. Naložili smo do 20. ure in se odpeljali z Verda že ob 21. uri z nekim tovornim vlakom, vendar smo na namembno postajo Sava prišli šele ob 9. uri. Torej za razdaljo 69 km 12 ur vožnje! Naglo, kaj ne? V Zalog smo prispeli okrog 25. ure, toda od tam smo kljub posredovanju pri vlakovnem odpravniku odšli šele okrog petih z nabiralnikom, ki se povsod ustavlja.

Zastonj kupujemo čebelarji rdeče, t. j. brzovozne tovarne liste, ko nam pa železnica prevaža čebele s počasnimi tovornimi vlaki. Stvar je namreč tale: vagon za čebele je treba naročiti pri odpremni postaji vsaj dva dni poprej. Takoj ob naročilu mora odpremna postaja ali pa čebelar sam zahtevati pri direkciji, oddelku za vozni red, tako imenovano instradacijo. Na to zahtevo določi direkcija, s katerim vlakom bo šel vagon s čebelami naprej, in sporoči to brzovozno vsem v poštev prihajajočim postajam, obvesti pa o tem tudi sosednjo direkcijo, v primeru da potujejo čebele izven njenega območja. V zadnjem času pa se vse pogosteje dogaja, da direkcija odklanja prevoz čebel s potniškimi vlaki, ker pa ni za to prave osnove, dostavlja za ta prevoz nesposobne vagonne, da tako čebelarju onemogoči njegov zahtevek.

Čebelarji nimamo pri železniški upravi nikogar, ki bi zastopal naše težnje. Ko čebelar posreduje in prosi, da bi šel njegov vagon kmalu naprej, se mu železniško osebje včasih celo posmehuje, v večini primerov pa ga odpravi z obljubo, za katero že naprej veš, da se ne bo izpolnila. V Vinkovce smo n. pr. prispeli v mraku. Na našo prošnjo, da bi šli kmalu naprej proti Subotici, nam je vlakovni odpravnik zatrjeval: »Odmah, odmah čete ići dalje«, Toda ta »odmah« se je zavlekel preko polnoči. Tudi v Zalogu so nam obljubili, da bomo kmalu odpotovali, pa smo vendarle stali na postaji celih šest ur.

Prevozniki so menda z manjšimi izjemami vsi člani naše organizacije. Zato bi jim le-ta napravila veliko uslugo, če bi pri odločujočih organih na železnici posredovala in tudi dosegla, da se način prevoza čebel dvigne vsaj na tisto raven, na kakršni je bil takoj po vojni. Dokler se stanje ne popravi, bomo čebelarji na krajše in srednje razdalje prevažali z drugimi vozili, edino na velike razdalje, kakor na primer v Liko, Srbijo ali Vojvodino, bomo prisiljeni uporabljati železnico. Če bi direkcija odklonila prevoz čebel s potniškim vlakom, pa ima čebelar vsekakor pravico, zahtevati prevoz z brzotovornim vlakom, saj ima vendar brzotovorni list.

ŠKODLJIVOST PREVELIKE ZIMSKE ZALOGA

VIRMASAN

Mogoče bo kdo zmajal z glavo nad naslovom tega članka, ko pa neprestano opozarjamo čebelarje, naj pri zazimljenju oskrbe čebele z zadostno zimsko zalogo, da ne bo spomladi pomanjkanja ali celo mrličev. Toda med zadostno in preveliko zalogo hrane je velika razlika. Oglejmo si stvar поблиže!

Kaj pogosto se zgodi, da moramo jeseni krmiti čebele s sladkorno raztopino in jim tako dopolniti zimsko zalogo hrane. Temu so največkrat krive slabe letine, včasih pa tudi čebelar sam, če je med letom preveč pridno vrtel točilo in družinam sproti odvezal vsako kapljo medu. V takem primeru je njegova sveta dolžnost, da doda, kar jim manjka. Vprašanje pa je, koliko naj jim doda, da bo ravno prav.

Že po naravi smo taki, da raje jemljemo, kot dajemo. So pa tudi tu izjeme. Kak mlad čebelar, ki ima šele nekaj panjev, jim v skrbi, da bi jih ne izgubil, naliva raztopljeni sladkor, dokler ga morejo prevzemati. Tako zanosijo čebele vse sate do skrajnih kotičkov z medom, kar jim zlasti v hudi zimi ni v prid, saj je znano, da na polnem satju slabo prezimijo.

Drug čebelar je med letom kljub dobri paši bolj malo rabil točilo. Čebele so z medom docela napolnile medišče in, ko tam ni bilo več prostora, so ga nanosile še v plodišče. Matica se je morala v zaleganju tako omejiti, da nazadnje ni bilo več prostora, na katerem bi si družina lahko ustvarila zimsko gnezdo. Pri jesenskem pregledovanju je čebelar izpraznil medišče, površno pregledal plodišče, ugotovil, da imajo čebele zadosti hrane in pustil vse lepo v miru. Prepričan je bil, da bo tak panj, ki ima toliko medu, tudi dobro prezimil. Da bi prevelika zaloga lahko škodovala čebelam, niti pomislil ni, ker najbrž ni imel pojma o pravilni ureditvi zimskega čebeljega gnezda.

Pri naših panjih s podolžno stavbo si uredi čebele zimsko gnezdo sredi satov in ga pomaknejo k prednji končnici. Navadno je to tam, kjer se je polegla zadnja zalega. Tu je prazno satje, ki ga zasedejo neizrabljene mladice. Sredi med njimi je matica, okoli njih pa starejše čebele. Mnoge izmed njih se stisnejo v prazne celice na obeh straneh satov, da bi bil prostor, ki ga morajo ogrevati, čim manjši. Za hrano, ki jo imajo okrog sebe, se le počasi pomikajo. Ker še nimajo zalege, je porabijo le toliko, da ostanejo žive. Pri tako urejenem zimskem gnezdu jim tudi najhujša zima ne more do živega. Ob prvem pomlad-

nem izletu bodo zadovoljne privrele skozi žrelo, se dobro spreletele in se znebile vsega blata, ki se je nabralo medtem v njihovem črevesju. Toda kakšen bo prvi izlet družine, ki je prezimila na popolnoma zadelanih satih? Vsekakor slab. Čebele bodo z napetimi zadki lazile po bradi, na dnu panja bo polno mrtvic, vsepovsod bo opaziti znake griže. Pest čebel z matico se bo žalostno stiskala na satju. Takemu panju nadomestimo onesnažene sate s čistimi, le delno medenimi. Ako je družina še kolikor toliko močna in ima mlado matico, jo tudi pitamo na zalego ali ji pomagamo z zrelo zalego iz drugih panjev. Čez leto se bo zopet opomogla, vendar koristi ne bo od nje. Ako pa je res slaba, jo ometemo pred čebelnjak in čebele prisilimo, da se sprosijo v druge panje. Panj sam že pred tem zapremo, nato pa očistimo.

Zakaj je tak panj slabo prezimil, ko je vendar imel več kot dosti hrane? Drugi z majhno zalogo medu so izborno prezimili, a ta ni. Tu nekaj ni prav. Seveda ni! Panj s preveliko zalogo hrane ni imel dosti praznega satja, da bi si na njem uredil zimsko gnezdo; zato je bil primoran prezimovati na medenih satih. Ti pa so pozimi tako mrzli, da jih čebele ne morejo pregreti. Jeseni, ko še ni bilo mraza, so sedele ne samo na zadelanem satju, ampak tudi pod njim. Ko je pritisnil mraz, so se morale pomakniti više na satje. Prišle so zopet z mrzlega na mrzlo. V prazne celice se niso mogle stisniti, ker jih ni bilo, v ulicah med sati pa je bilo prostora komaj za posamezne čebele. Medeni sati so namreč precej debelejši kot prazni ali zaleženi in zato je tudi manj prostora med njimi. Ako je hud mraz, padajo čebele ob polni skledi od lakote, ker zmrzlega medu ne morejo uživati, še manj pa te debele sate segreti. Tako pogine večina čebel in še tisto, kar ostane, težko čaka prvega izletnega dneva, da se otrebi.

Večkrat se primeri, da najdejo drvarji v gozdu pri podiranju starega drevja votlo deblo polno medenega satja, a pod njim na kupe mrtvih čebel. Družina ni propadla zaradi tega, ker je prezimovala na gozdnem medu, pač pa zato, ker je imela medu preveč in premalo praznega satja za prezimovanje. Dolga in huda zima je napravila svoje. Tako jih je ravno tisto, kar naj bi jih ohranilo čez zimo, uničilo.

To so stvari, na katere še vse premalo pazimo. Ker je ravno zazimovanje čebel najvažnejše jesensko opravilo, se mu moramo posvetiti z največjo pazljivostjo. V zimskem času, ko čebele mirujejo, ne moremo popravljati jeseni napravljenih napak. Ako smo jeseni pustili panje z bolj pičlo zalogo, jim sicer spomladi še vedno lahko

pomagamo z medenim satjem, čistim medom ali vsaj s sladkorjem, toda na to se ne smemo zanašati. Vsak čebelar bi moral poznati zimske razmere svojega kraja in zmeraj misliti na slabše kot na boljše. Le tako ga zima ne bo ukanila. Rajši jeseni kilogram ali dva več kot premalo. Ni vsako leto tako, da bi lahko že ob Svečnici šaril z loncem po čebelnjaku in čebele reševal smrti. Sicer pa kakor povsod velja tudi tu: srednja pot najboljša pot.

POBEGLE ČEBELE

STEFAN PUSAUER

Sem vnet čebelar in čebelarim že nad 30 let. Med tem časom se mi je pripetilo marsikaj prijetnega, še več pa nevšečnega. Toda dogodka, ki me je zajel 3. junija 1949. leta, ne bom nikoli pozabil, ker je gotovo najnenavadnejši in najzanimivejši od vseh, kar sem jih doživel v svoji čebelarski praksi. Takole se je zgodilo:

S kovačem Antonom Šumenjakom iz Maribora sva bila dobra prijatelja, ker mi je marsikaj napravil in od mene kupoval med. Nekoč me je naprosil, naj mu prodam roj čebel, češ da bi tudi on rad postal čebelar in da ima veliko veselje do teh muh, še večje pa do sladkega medu. Da bi mu izpolnil prošnjo, sem med rojilno dobo vsak dan oprezal pred čebelnjakom, kdaj bo kak panj rojil. Imam navado, da prodam vedno najboljše blago in zato sem tudi Šumenjaku hotel postreči z najlepšim rojem.

Usodnega dne se je okoli 10. ure usul iz panja št. 13 roj, ki se mi je zdel takoj spočetka primeren za Šumenjaka. Da je bila tistikrat številka 13, ki jo imajo ljudje že od nekdanj za nesrečno, tudi zame neugodna, sem ugotovil šele pozneje. Ko se je roj usedel na jablano, sem ga ogrebel v kranjiča in pri tem ugotovil, da tehta 3,50 kg. Bil je res izvrsten roj.

Proti večeru sem odnesel panj s čebelami na postajo v Cirkovce, da se odpeljem z njim v Maribor in ga naslednji dan izročim Šumenjaku. V kupeju sem ga položil pod klop, kjer sem sedel.

Med vožnjo med Račami in Hočami pa me nenadoma prebudi iz dremavice ženski vrišč: »Čebele, čebele!« Ko sem se ozrl po panju pod klopjo, so mi čebele že lezle po hlačah. Urno sem z robcem zamašil luknjico v panju, skozi katero so lezle čebele na svobodo, in odšel v stranišče, da se otresem teh nadležnih muh, ki so začele že prodirati proti koži. Tam sem slekel hlače, da jih stepem skozi okno. Toda glej ga

spaka! Prav tedaj pridrvi mimo brzovlak iz Maribora in njegov zračni pritisk mi iztrga hlače iz rok, tako da sem ostal v spodnjih hlačah.

Na Tezmem sem urno izstopil na nasprotni strani postaje in jo ucvrl čez tračnice v bližnji gozd, za menoj pa se je razlegal krohot iz vseh oken vlaka. Preko njiv in vrtov sem tekel proti domu. Ker so bili na njivah in travnikih ljudje, me je gotovo kdo imel za norca, ki je ušel iz bolnišnice, ali za pobeglega kaznjenca in o tem obvestil reševalno postajo. Ko sem namreč pritekel na križišče Engelsove ulice in Poljan, je tam že čakal name rešilni avto, zraven njega pa sta stala dva orjaška možakarja s prisilnim jopičem v rokah. Komaj sem jima dopovedal, da nisem norec ne kaznjenc. Ko sem jima natančneje razložil svoj položaj, sta me uslužno povabila v avto in me odpeljala domov v Heroja Šercerja ulico, da niso ljudje imeli še naprej zabavo.

Naslednjega dne sem se oglasil na postaji v uradu, ki hrani v vlaku pozabljene in najdene stvari. Tam so mi izročili panj in suknjič, ki sem ga seveda tudi pustil v kupeju. Toda v panju je bilo vse mirno in tiho, kajti čebele so se čez noč v zaprtem in zatohlem prostoru zadušile. Šumenjak pa obljubljenega roja nikoli ni dobil, ker je kmalu potem umrl.

AŽ PANJA NE BOMO ZAMENJALI Z NOBENIM DRUGIM PANJEM

FRANJO VRCKO

Slovenski čebelar je v poslednjem času objavil več člankov, v katerih so naši čebelarji dopisniki zagovarjali in branili AŽ-panj pred ameriškim vsiljivcem. Vsem tem tovarišem, ki so nam znali tako lepo opisati vrline našega panja, bi morali biti zelo hvaležni. Marsikdo izmed nas do sedaj niti vedel ni, kaj pomeni AŽ-panj za naše čebelarstvo. Moral se je zopet pojaviti panj z nakladami, da smo se prav zavedli, kaj imamo in koliko je to za nas vredno. Kljub temu pa si bo ta ali oni, ki še ni čebelaril v panjih z nakladami, le mislil, da so nenadomestljivi. Ker sem jih jaz že pred leti preizkusil, sem se odločil, da malo objasnim, kako je pravzaprav s to stvarjo. Rad bi prepričal vse dvomljivce, da naš panj še nima enakovrednega tekmeca.

Ko sem začel čebelariti v panjih z nakladami, sem vanje preselil najboljše družine iz nekaterih AŽ-panjev, trdno prepričan, kakšne čudeže bom doživel. Razumljivo je, da sem tem panjem tudi veliko bolj stregel kakor Žnideršičem. Že prvo zimo pa sem opazil, da so čebele v njih dokaj slabo prezimile. Upal sem, da si bodo kasneje le

opomogle, a so se v neugodni in deževni pomladi še naprej zelo počasi razvijale. Čeprav so bile v panjih močne družine, niso mogle pregrete ogromnega prostora v plodišču, medtem ko so enako močne družine v AŽ-panjih normalno napredovale. Vreme se je pred akacijevu pašo zboljšalo in zato sem se začel pripravljati na prevoz. Ko sem pregledal amerikance, sem uvidel, da je v njih glede na njihovo prostornino še vedno premalo čebel. Ker pa vem, da panj, naj bo kakršen že, ne more izkoristiti nobene paše, če ni poln čebel, sem jim v nadi, da mi bodo napolnili trojna medišča, žrtvoval še po eno čebeljo družino iz žnideršičev. Toda ob koncu akacijevu paše sem bil bridko razočaran. Namesto iz treh medišč, sem natočil nekaj medu le iz enega medišča, kdor pa pozna nizke sate v mediščih teh panjev, mu ni treba posebej dopovedati, da je bil pridelek v njih znatno manjši kot v žnideršičih. Po akacijevi paši je bilo v amerikancih res na vseh dvanajstih satih polno zalege in so družine v njih ob koncu junija prišle naposled le do svoje moči, a kaj mi je to pomagalo, ko je bilo vreme med evetenjem kostanja deževno in hladno, hoja pa tisto leto sploh ni medila. A četudi bi ujel kasneje še eno pašo, se mi ne bi splačalo žrtvovati po dve družini za vsakega Amerikanca, kajti ni dvoma, da lahko dobra družina v AŽ-panju prav toliko prinese kakor v ameriškem.

Vsak čebelar ve, kakšne razlike lahko nastanejo pri donosu medu med na videz enako močnimi družinami. Spominjam se, da je ob izdatni paši na hoji neki AŽ-panj nabral do 100 kg medu, medtem ko so nekatere družine, čeprav niso bile nič slabše od tega, v donosu zelo zaostale. Take razlike bi se lahko pokazale tudi med žnideršiči in amerikanci, a bi jih ne mogli šteti v prid ne enemu ne drugemu panju.

Kar se pa tiče opravljanja čebel v AŽ-panjih, se ne more z njim meriti noben drug panjski sistem. Naš panj je nanadkriljiv bodisi ob točenju medu, ali ob katerem koli drugem opravilu. Če se zna čebelar prav obrniti, mu gre delo hitro spod rok, pa naj medu hoja še tako izdatno. Zgodilo se je, da je bilo medišče vsakih pet dni polno, a se nismo naveličali točiti. Prepričan sem tudi, da ga ni čebelarja, ki bi pustil čebele, da bi v žnideršičih ne imele kam nositi in odlagati medu. O prezimovanju AŽ-panjev v dobro zavarovanih čebelnjakih pa raje ne govorim, ker se ne da primerjati s prezimovanjem amerikancev.

Zato sem uverjen, da se bo med nami le našel kdo, ki bo znal tudi v dnevnem časopisju razložiti nečebelarški javnosti, kaj pomeni AŽ-panj za naše čebelarstvo. Čas bi bil, da bi obračunali z alarmantnimi izmišljotinami o čudežnih donosih v ameriškanih panjih, ki samo begajo neizkušene začetnike, ne koristijo pa nikomur.

STARE IN NOVE UGOTOVITVE O DELITVI DELA V ČEBELJI DRUŽINI

LEOPOLD ZOR

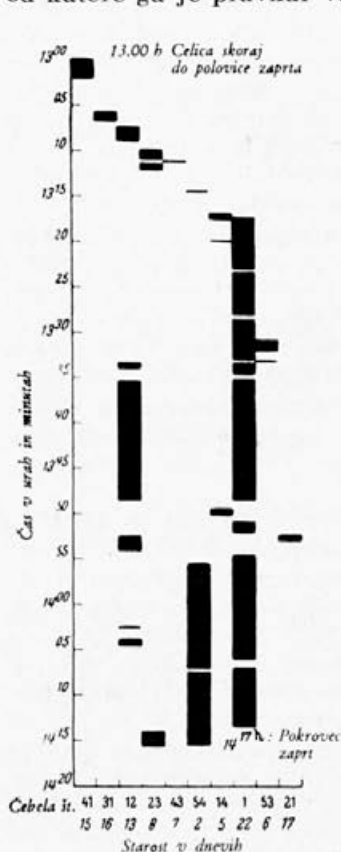
Grajenje. Kako si graditeljice vlečejo z zadnjimi nožicami luskice voska iz voskovnih žepkov, kako jih s čeljustmi zgnetejo v kepice in kako te potem prilepijo na še nedokončano celico, je nazorno opisal že Casteel (1929). S tem pa se delo pravzaprav šele začne. Z zelo dolgotrajnim skobljanjem, gnetenjem in gladenjem izklešejo tanke celične stene. Zanimivo je, da čebela le zelo redko do konca obdela svojo lastno voskovo luskico, ampak prepusti drobno delo sotovarišicam, ki se vedno znova pojavljajo na gradbenem mestu, ne da bi same tudi prinesle gradbeni material.

Čebelo št. 107, ki je bila opazovana vse življenje, je Lindauer devetkrat zalotil pri tem, ko si je svojo lastno luskico voska potegnila izmed trebušnih obročkov (sternitov). Za obdelavo vseh devetih luskic je porabila skupaj 25 minut. V vsem svojem življenju je bila z grajenjem zaposlena 18 ur 51 minut; od tega je odpadlo 5 ur 59 minut na gori omenjeno drobno delo. Ostalih 12 ur 27 minut pa je posvetila popolnoma drugačni gradbeni dejavnosti, ki so jo raziskovalci do zdaj premalo upoštevali: pokrivanju ličinkinih celic. Da je tudi to pokrivanje grajenje, dokazuje že samo dejstvo, da uporabljajo čebele pri tem po potrebi beli deviški vosek. Večinoma uporabljajo za to seveda stari vosek.

Izredno zanimiva je ugotovitev, da začno čebele že zgodaj — navadno od prvega dne ličinkinega življenja — skrbeti za pokritje celic. Od vsepovsod, kjer je stari vosek prost in nepotreben, ga znosijo v gnezdo in nakopičijo ob celicah z ličinkami. Robovi tistih satnih celic, v katerih so že starejše ličinke, so nabuhlo razširjeni in jih je treba ob pravem trenutku le še izvaljati v pokrovce. Stari vosek izvira deloma iz prejšnjih celic za med in cvetni prah, ki jih po razširitvi zaleženega pasu čebele deloma razgrade in znižajo; posebno rade uporabijo vosek pokrovčkov, ki so pri izleženju mladice postali prosti. Le če drobci nagrizenega pokrovčka padejo na tla, jih odstranijo kot odpadke. Potemtakem niso za grajenje nujno potrebne popolnoma razvite voskovne žleze in izoblikovane voskovne luskice.

Pri natančnem opazovanju delovnega procesa lahko ugotovimo, da delajo čebele često nenačrtno: kjer je ena ravnokar z vso skrbnostjo prilepila in zgladila kepico voska, jo kmalu zatem kaka druga zopet odgrizne in vgradi nekaj milimetrov zraven. Posebno očitno je to pri celicah, ki jih čebele pokrivajo: če pokrov še ni popolnoma izdelan in je nakopičenega voska premalo, ga vzamejo kratko malo od zaloge sosednjih celic, ki so tudi že pripravljene za pokritje. V nasprotju z nabiralkami pristopajo gradilke skrajno neresno k delu: ni tako, da bi se morda ena delavka pridružila petim drugim, da bi skupaj zgradile satno celico, ampak je več sto čebel udeleženih pri zgraditvi tako majčkene stavbe, pri čemer lahko posamezno delavko odpuste že čez pol minute. Niti v najvažnejši zadnji fazi pokrivanja celic ne vzdrže čebele na svojem delovnem mestu do konca. Lahko vidiš delavko, kako se z največjo vnemo ukvarja z na pol pokrito celico, potem

pa nenadoma izgine in celica, v kateri začne ličinka že presti kokon, ostane zapuščena še z majhno luknjico v pokrovu. Zgodilo se je, da je taka čebela odšla po nov vosek, pri povratku pa ni več našla svoje celice; še pogosteje pa je bilo tako, da so medtem celico zasedle druge gradilke in je zaradi tega stara čebela svoj, s seboj prineseni košček voska prillepila na isto celico, od katere ga je pravkar vzela (Glej sliko na tej strani!)

V zadnjih 76 minutah je bilo 10 čebel zaposlenih s pokrivanjem celice. Črni stebrički kažejo, kdaj in koliko časa so se posamezne čebele zadržale pri tej celici (Po Lindauerju)

Patruljiranje. Čebela se po satju neprisiljeno sprehaja gor in dol in se pri tem očitno zanima za vse, kar se dogaja v panju. Nепrestano vtika glavo v različne celice, pri čemer eno le prav bežno, druge natančneje inšpicira. Če se ji ponudi kratko »priložnostno delo«, s patroljiranjemčasno preneha, ali ga popolnoma opusti, če je našla prazno delovno mesto. Če pa ne najde prilike za delo, si privošči v mirnem kotičku počitek.

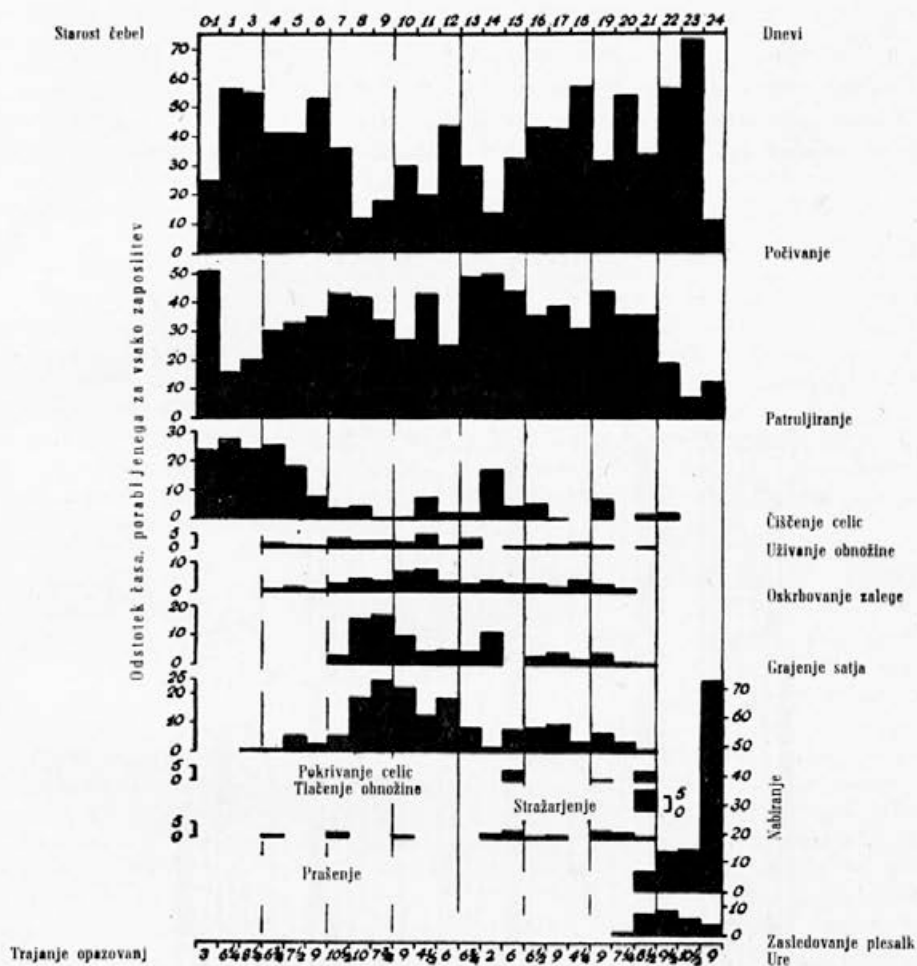
Čiščenje celic. Ugotovljeno je, da obližejo čebele le tiste prazne celice, ki so bile pred tem napolnjene z medom ali cvetnim prahom. (To je vedel že Rösch.) S celicami, iz katerih so izlezele mlade čebele, ravnajo drugače: tu najprej zgnetejo ostanke nimfne kože in ostanke voska, ki nastanejo pri glodanju celičnih sten, in jih prenesejo kot zalogo v drugo celico. Vse celice na enak način zelo natančno obdelajo s čeljustmi, in prevlečejo znotraj s firnežasto oblogo. Dreher (1936) misli, da uporabljajo pri tem izloček čeljustnih žlez, ki so ravno pri pravkar izleženih čebelah najbolj razvite, toda Lindauer tudi z binokularjem ni mogel ugotoviti nobenega izločka iz ust.

Pred odložitvijo jajčeca iztapecirajo čebele predvsem celično dno in bazalne dele sten, po odložitvi pa še vrhnje dele. Celo po izleženju ličinke zaidejo včasih čistilke v celico.

Potek življenja čebele št. 107: Čebelo št. 107 je Lindauer 5. julija 1949 takoj po izleženju zaznamoval, jo dodal opazovalnemu panju in jo do smrti povprečno sedem in pol ure na dan opazoval. Čebela je dosegla le starost 24 dni, ker jo je na enem prvih nabilnih izletov presenetila nevihta in se ni več vrnila. Vendar je do tedaj opravila vse vrste dela. Nazorno nam prikazuje njeno življenjsko pot naša slika na strani 251.

Brezdelje. Čebela je v tem času brez dela posedala kjer koli v panju. Kretnje za snajenje lastnega telesa niso posebej vštete; v grobem tvorijo $\frac{1}{4}$ črnih stebrov, v prvih dneh več, pozneje manj. Nadrobno govori o tem snajenju čebel Beecken (1927).

Iz tabele na str. 252 lahko vidimo, da je bilo prav malo različnih delovnih ur. Upoštevati pa je treba, da čebela tudi v svojem brezdelju, četudi popolnoma neopazno, opravlja važne naloge. Tako je lahko ravno v času počitka, kakor pravi tudi Rösch, delovanje žlez izredno živahno. Najmanj je

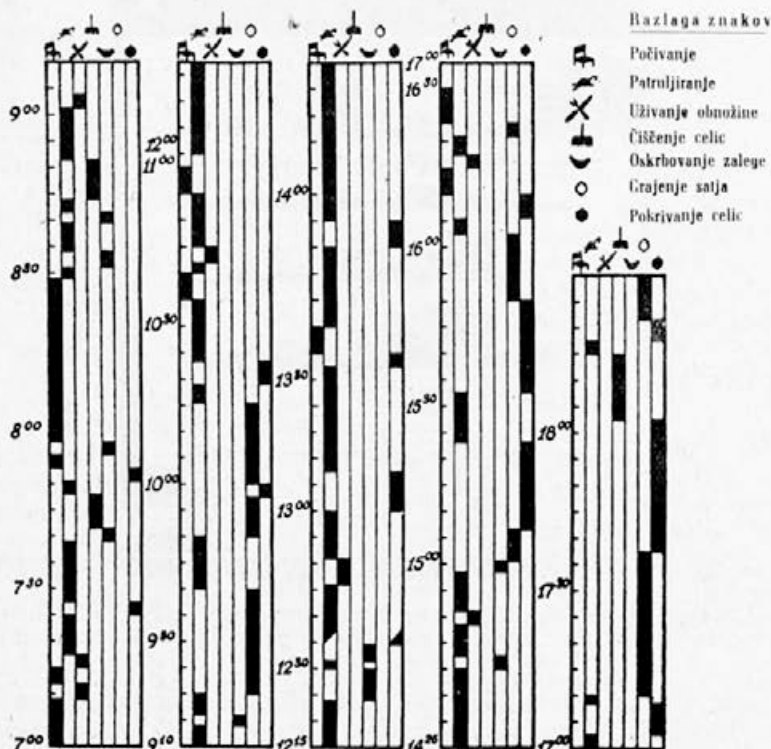
Vse vrste zaposlitve ene same čebele v 24 dneh njenega življenja. Slika kaže, kdaj in koliko časa je kako delo opravljala (po Lindauerjevih podatkih sestavil Ribbands).

na videz brezdelna čebela vedno — bodisi direktno ali indirektno — udeležena pri regulaciji vlage in temperature v panju (pri ohladitvi se pomaknejo čebele skupaj, pri povečani temperaturi pa gredo narazen). Vse tako kaže, da so stare panjske čebele, ki pred prehodom k zunanji službi prav posebno brezdelno posedajo v panju, nekaka »rezervna četa«, vedno pripravljena, da izleti, ko jo starejše nabiralke, ki so odkrile izdatno pašo, na to opozore.

Časovna razdelitev dejavnosti čebele št. 107

Skupni čas opazovanja	176 ur 45 min.		
Brezdelje	68 ur 55 min	Pokrivanje celic	12 ur 27 min.
Patruljiranje	56 „ 10 „	Uživanje cv. prahu	2 „ 29 „
Čiščenje celic	11 „ 44 „	Tlačenje cv. prahu	54 „
Oskrbovanje zalege:		Stražarjenje	34 „
(0 — 3 dni stare ličinke) 1 „ 50 „		Zasledovanje plesočih čebel	2 „ 18 „
(3 — 6 dni stare ličinke) 2 „ 8 „		Prašenje mladice	1 „ 15 „
Grajenje satja	6 „ 24 „	Izleti na pašo	9 „ 59 „

Protokol osmega dneva življenja čebele št. 107

Ožji pokončni stolpci imajo na vrhu znak tiste dejavnosti, ki jo predstavljajo. Črni stebrički v teh stolpcih ponazorujejo zaposlitev čebele od 7. do 19. ure njenega osmega dneva življenja. (Diagram C. R. Ribandsa po Lindauerjevih podatkih)

Kar zadeva porazdelitev posameznih del, se v najbistvenejših točkah ujema z Röschevimi ugotovitvami:

1. čebela se ne specializira samo za eno delo, temveč se seznanj v svojem življenju z vsemi delovnimi področji;

2. brez pomisleka lahko iz slike spoznamo delovno verigo: predvsem sta notranja in zunanja služba z 21. življenjskim dnevom precej ostro ločeni druga od druge; pri notranji službi je razpored dela manj jasen, vendar lahko rečemo, da je vezano čiščenje celic kot pri Röschu v glavnem na prve dneve življenja; potem sledi šele oskrbovanje zalege in grajenje satja. Presenetljivo je, da lahko čebela z izjemo nabiranja vedno opravlja več del, tako n. pr. čisti celice, hkrati pa oskrbuje zalego in gradi (Glej sliko! Protokol osmega dneva življenja čebele št. 107). Potek življenja čebele št. 107 nam kaže nadalje, da je čiščenje celic, oskrbovanje zalege in grajenje pomaknjeno glede na starost precej više, kot pri Röschu: čiščenje celic je možno do 22. dneva, oskrbovanje zalege od 4.—20. in grajenje od 5.—21. dneva.

Raziskave o istočasnem razvoju krmilnih in voskovnih žlez. Ker je Lindauer opazil, da lahko čebela, medtem ko oskrbuje zalego, tudi gradi, ga je zanimalo, če so tudi krmilne in voskovne žleze istočasno v funkciji. Znano je sicer, da gradi lahko, ne da bi izločevala vosek. Lindauer je pri čebeli št. 107 često videl, kako je obdelovala svojo lastno voskovno luskinico, medtem ko je pitala zalego. Prav tako so krmilke v opazovalnem panju med pitanjem zalege neredko nosile v sternitnih žepkih voskovne luskinice. Histološko je istočasno preiskal krmilne in voskovne žleze pri čebelah, ki so ravno pitale zalego ali gradile satje.

Ni dvoma, da so lahko krmilne žleze aktivne poleg voskovnih žlez; zdi se skoraj, kakor bi zelo često z razvojem prvih naraščala tudi aktivnost drugih. V kakšni zvezi sta ta dva žlezna sistema, oziroma kaj spravi v delovanje krmilne in kaj voskovne žleze, je še odprto vprašanje. Vendar drži, da lahko obe žlezi kaj pogosto istočasno izločata. Lindauer se ne strinja z Röschem, da je za oskrbovanje zalege primeren le IV. stadij (najmočnejše tvorjenje vakuol), ko so krmilne žleze najmočnejše razvite; že od II. stadija dalje se v pospešeni meri tvorijo vakuole in polnijo zbiralni kanali z žleznim izločkom. Voskovne žleze naj bi po Röschu (1927) lahko izločale vosek šele potem, ko bi dosegle višino 40—50 mikronov (mikron je tisočinka milimetra). Gontarski (1936) je n. pr. pri zimskih čebelah, ki so imele v sternitnih žepkih voskovne luskinice, našel le 20 mikronov visoke voskovne žleze in sklepa iz tega, da so take žleze že sposobne za izločanje voska. Lindauer pa je moral ugotoviti, da so mnoge čebele svoje voskovne luskinice zelo dolgo nosile s seboj, ne samo nekaj dni, temveč celo več tednov. Da bi rešil dokončno to vprašanje, je takoj po izleženju čebele zaznamoval in jih dan za dnem preiskoval, kdaj se bodo pri njih prvič pojavile voskovne luskinice. O čebelah, pri katerih jih je odkril, je bil lahko prepričan, da so sposobne izločati vosek. Tako je pri 2—3 dnevni čebelah že našel voskovne ploščice; višina njihovih voskovnih žlez je pri najnižji meji kolebala med 20—50 mikronom. Po Röschu pa so čebele imele za delo sposobne voskovne žleze peti, deloma tretji dan.

Nočno delo čebel. Razumljivo je, da delajo čebele tudi ponoči, zakaj najnujnejša opravila, kot n. pr. pitanje ličink, pokrivanje zaleženih

celice in reguliranje temperature ne smejo prenehati. Mislili bi lahko, da je ponoči pri delu druga skupina čebel. Da bi to pojasnil, je Lindauer 28. maja leta 1951 zjutraj ob 7. uri zaznamoval takoj po izleženju čebelo št. 115, jo dodal navadnemu opazovalnemu panju in jo od tega trenutka dalje osem dni nenehno dan in noč opazoval.

Čez dan je bil počitek njenega življenja približno tak kakor pri čebeli št. 107; enako je bilo razmerje med urami dela in brezdeljem. Nadalje je tudi ta opravljala različna dela vsak dan drugo poleg drugega, pri čemer je čistila celica le v prvih dneh.

Razmerje med delovnim časom in počivanjem je bilo ponoči in podnevi enako. Naslednja tabela nam pove, da je bilo tudi število krmljenj ličink podnevi in ponoči skoraj enako.

Število krmljenj, ki jih je opravila čebela št. 115 podnevi in ponoči

Datum	Starost čebel v dnevih	Starost krmljenih ličink				Skupaj
		0 — 3 dni		3 — 6 dni		
		Število krmljenj v času od				
4. — 20. ure	20. — 4. ure	4. — 20. ure	20. — 4. ure			
28., 29. V.	0 — 1	2	2	1	1	6
29., 30. V.	1 — 2	5	1	5	0	11
30., 31. V.	2 — 3	7	10	7	3	27
31. V. I. VI..	3 — 4	6	2	2	7	17
1., 2. VI.	4 — 5	4	2	8	7	21
2., 3. VI.	5 — 6	2	7	17	7	33
3., 4. VI.	6 — 7	5	4	13	10	32
4., 5. VI.	7 — 8	10	5	22	10	47
V celoti:		41	33	75	45	194

Iz dosedanjih podatkov moremo približno izračunati, koliko ličink bi lahko ta čebela vzgojila. Za vzrejo ene ličinke je potrebno 143 krmljenj (glej zadnjo tabelo v prejšnji številki!). Vzemimo, da bi bila ta čebela oskrbovala zalego približno toliko časa kot čebela št. 107, t. j. vsaj do 16. dneva življenja; to bi bilo skupaj več kot 194×2 , torej nekako 400 krmljenj v vsem življenju. Čebela bi bila potemtakem sposobna vzgojiti 2—3 ličinke ($400 : 143 = 2-3$).

Uravnavanje delitve dela pri prehodu od notranje službe k nabiranju. Prestop v zunanjo službo in s tem zvezane naloge (izsleditev paše) predstavljajo brez dvoma za vsako čebelo najodločilnejši, pa tudi najtežavnejši in najnevarnejši življenjski korak. Pri tej novi službi pomagajo neizkušeni čebelarji starejše s poukom.

Opazovalnemu panju so dodali 390 pravkar izleženih in oštevilčenih mladic ter jih dan za dnem kontrolirali, če niso že pred 20. življenjskim dnem prešle k zunanji službi. Pri 17 čebelah se je to zgodilo in te so izločili

od nadaljnjih opazovanj. Ko so ostale dosegle normalno starost nabiralk, so začeli s pravimi poskusi. Vsaka številka je imela svoj lastni kartotečni list, na katerega so zapisali vse, kar je bilo v zvezi z njihovo zunanjo službo: vsako zadrževanje v bližini žrela, vse dolete in odlete, vsako občevanje s plesalkami, brezuspešne izlete in nabiralne polete. Predvsem je Lindauerja zanimalo, kakšen vpliv imajo na zaznamovane čebele plesi, ki oznanjajo pašo. Frischeva zasluga je, da nam je »čebelja govorica« danes razumljiva.

Čebele, ki so našle novo pašo, začno po vrnitvi v panj na poseben način »plesati« po satju, s čimer simbolično sporočajo svojim sostanovalkam, kam naj tudi one odlete po hrano. Blizu ležeča nahajališča hrane naznanjajo čebele s plesom v krogu (kroženjem), bolj oddaljena pa s plesom v obliki osmice (osmičenjem), pri čemer na poti med lokoma osmice potresajo z zadkom. Meja med »blizu« in »daleč«, oziroma med kroženjem in osmičenjem, je pri kranjski čebeli 80—90 m, nemški 60 m, italijanski 30 m in egiptovski 10 m oddaljena od panja. Če n. pr. kranjska čebela pleše v krogu, pomeni, da je vir hrane oddaljen manj od 80—90 metrov in da ga je treba na tem območju iskati. Z osmičenjem pa ne pove čebela samo to, da je paša več kot 90 m oddaljena od panja, ampak tudi to, kje je tisto mesto. S kroženjem ne nakaže niti smeri niti oddaljenosti. Med oba navedena plesa pa je pri vseh pasmah razen pri kranjski urinjen še ples v obliki srpa (srpičenje). Pot od panja k paši nakaže nabiralka na satu s smerjo plesa med lokoma osmice: ples navpično navzgor pomeni, da je treba leteti proti soncu, ples navpično navzdol, da je cilj v nasprotni smeri. Če je n. pr. smer plesa za 30° desno navzgor od navpičnice, leži paša za 30° desno od smeri panj—sonce. Oddaljenost pasišča od panja pa izražajo čebele z ritmom plesa. Čim oddaljenejši je cilj, tem počasnejši je tempo plesa. Pri posameznih pasmah so zopet dognali precejšnje razlike. Kranjska čebela pleše od vseh najhitreje: šest plesnih obratov v četrtinki minute pomeni pri njej razdaljo 500 m.

Že pri čebelah št. 107 in 211 je Lindauer presenečeno ugotovil, da se po končani notranji službi nista takoj odpravili na prve poizvedovalne pašne polete, ampak da sta v tem času posebno leno posedali v panju. Nadalje je bilo nenavadno, da je bilo vedno več zaznamovanih čebel videti na »plesišču« v bližini žrela in da so se te takoj zanimale za vsako plesalko, ki so jo po naključju srečale. V takem primeru se je vedenje čebel takoj spremenilo: z naraščajočo vznemirjenostjo so jo skušale zasledovati in, če so živahni plesi kar naprej trajali, so se tudi one prej ali slej odločile za prvi pašni izlet.

Od 390 zaznamovanih čebel so jih 159 vpisali (od 22. avgusta do 11. septembra 1949) v svojo kartoteko kot mlade pašne čebele. Od teh se jih je 150 oprijelo zunanje službe po navodilih starejših pašnih čebel, t. j. tako, da so jih alarmirale plesalke. Le pri 9 čebelah niso mogli pred njihovim prvim pašnim izletom ugotoviti nobenega zasledovanja plesalk. In samo te so imeli za iskalke, ki so samostojno našle pašo.

Stara panjska čebela se ne odpravi takoj po prvem zasledovanju plesa na pot. Lahko traja ure in ure, preden odleti, a če so plesi zelo medli in če se le poredkoma pojavljajo, celo dneve, da je naposled alarmirana. To ni nič čudnega, saj traja vedno precej časa, preden se jim posreči, da lahko brez presledka dirjajo za plesalko. Sprva se obnašajo izrazito nespretno in

se puste zlahka odriniti od drugih spremljevalk plesa ter tako vedno znova zgube stik s plesalko. Zdi se, da jim povzroča posebne težave tisti trenutek, ko bi se morale na koncu osmičenja v polloku hitro obrniti, da bi se vrnile na izhodno mesto osi osmičenja. Izkušene čebele pa napravijo ta obrat brez kakršnega koli zastoja. Še posebej je treba poudariti, da se da starejša nabiralka alarmirati le od plesalk svoje lastne nabiralne skupine (Körner, leta 1940), medtem ko so zaznamovane čebele sledile vsakemu plesu, na katerega so naletele. Če so prišle večkrat zapored v stik z enakovrstnimi plesi, so se nanje hitro navezale in se jim odzvale, če pa so se seznanile vsakokrat z drugo plesalko, so se dale alarmirati mnogo pozneje.

Seznam nabiralk, pri katerih se prva bera ni ujemala z bero plesalk

Čebela št.	Lega pasišča	Vrsta bere		Lega pasišča	Vrsta bere	Starost čebel pri 1. pašnem letu v dnevih
	pri plesalki vzornici			pri alarmirani nabiralki		
45	VJV 3000 m	rumeni cvet. prah	S	300 m	nektar	30
35	kroženje	oranžni cv. prah		—	nektar	22
45	V 300 m	nektar		—	črnorjavi cvet. p.	36
92	Z 1900 m	belorumeni cv. p.	J	3000 m	nektar	35
116	S 500 m	črnorjavi cvet. p.		—	nektar	27
119	J 3000 m	nektar	Z	1600 m	belorumeni cv. p.	35
155	SSV 3000 m	nektar	SV	?	rumeni cvet. prah	30
154	SV 300 m	sivi cvetni prah	SSV	300 m	rumeni cvet. prah	22
175	JJV 1400 m	rumeni cvet. prah		—	črnorjavi cvet. p.	52
237	kroženje	oranžni cv. prah		—	nektar	37
238	J 500 m	nektar	VJV	1600 m	črnorjavi cvet. p.	25
273	S 500 m	nektar		—	oranžni cv. prah	21

Vprašanje je, ali so zaznamovane čebele zares prinesle domov medičino oziroma obnožino z istih cvetlic, na katerih so brale njihove »prve plesalke«. S tem bi šele lahko dokazali, da so bila prva zasledovanja plesa v resnici kažipot za mlade pašne čebele, ali pa so bila to samo splošna alarmiranja. Od 150 vpisanih čebel, ki so po alarmiranju izletele, je med Lindauerjevim opazovanjem 91 prineslo nektar ali obnožino (za ostalih 59 čebel ni podatkov). Od 91 uspešnih nabiralk je 79 prineslo v panj enako bero kot njihove plesalke. Od teh jih je 42 pozneje s svojimi lastnimi plesi pokazalo, da je položaj (smer in razdalja) njihove prve paše tam, kamor so bile s plesom vpeljane. Le 12 čebel je prineslo domov nekaj drugega kot njihove plesalke. (Glej zgornjo tabelo!) Od teh pa so le 4 (št. 45, 92, 119 in 238) zagotovo nabirale drugje. Dve čebeli (št. 155 in 154) sta sicer prinesli drugačno obnožino, toda njuni plesi so se ujemali s plesi plesalk vzornic; naši sta najbrž v bližini napovedanega mesta drugo pašo. Pri št. 35 in 237 so končno mogli popolnoma jasno ugotoviti, da sta nabirali na istem mestu kot plesalke vzornice. Ker sta bili alarmirani s kroženjem, so ju iskali in našli

v bližini opazovalnega panja na škržolici (*Hieracium*), kjer pa nista nabirali oranžnega cvetnega prahu kot plesalke vzornice, ampak nektar. Pri čebelah št. 45, 175, 116 in 375, ki niso plesale, niso mogli dognati, ali je bilo njihovo pasišče popolnoma drugje kot pasišče plesalk vzornic.

Rösch je mnenja, da bi morale mlade pašne čebele, če bi hotele razumeti plese svojih tovarišic, najprej same plesati. Po opisanih opazovanjih pa bi prej domnevali obratno. Da znajo mlade čebele tudi tedaj pravilno plesati, kadar niso prišle nikdar v stik s kako plesalko, je pokazal naslednji poskus: iz pravkar izleženih čebel so sestavili majhno družinico in poskrbeli, da ni nikoli od drugod priletela v njihov panjiček kaka starejša čebela; tudi tedaj so mlade čebele, ki so se že po sedmih dneh vračale z bere, živahno plesale.

Lahko bi domnevali, da so ravno mlade pašne čebele, ki se še niso navezale na določeno pašo, poklicane, da poiščejo nove vire hrane. Če pa pomislimo, da se vsak dan izleže približno 1000 mladic in je potemtakem pripravljenih po treh tednih dan za dnevno okoli 1000 mladih nabiralk, da izlete na pašo, je razumljivo, da se ne bodo vse uvrstile med izvidnice. Knaffl je ugotovil, da obvladuje čebelja družina sorazmerno le majhen pašni prostor. Če bi vse bodoče nabiralke odletele kot izvidnice, bi nedvomno odkrile čebele istega panja mnoga pasišča dvakrat ali celo trikrat. Hitrejša in zanesljivejša je pot, ki jo nakažejo plesalke z alarmiranjem, ker je s tem dano tudi poročilo, da bo najizdatnejše pasišče pritegnilo največ čebel.

(Dalje prihodnjic)

OBČNI ZBORI

BLAZ KANTUSER

Zadnji in prvi mesec v letu so po navadi redni občni zbori čebelarских družin, na katerih poroča odbor o delovanju družine in sestavijo člani delovni program za bodoče leto. Tu ima vsak organiziran čebelar priliko in dolžnost, da pove svoje mnenje, želje in predloge za čim živahnejše in koristnejše udejstvovanje čebelarске družine.

Kot odposlanec celjskega čebelarskega društva sem bil že večkrat na občnih zboraх raznih družin in bi rad povedal, kaj mi je bilo na teh sestankih všeč in kaj ne.

Pri nekaterih družinah, ki imajo delavne, podjetne in za napredek čebelarstva vnete člane, je prav prijetno prisostvovati njihovim občnim zborom. Te res zaslužijo pohvalo, so pa žal v precejšnji manjšini. Pri takih tudi ni zamere, če člani okrtajijo kakega nedelavnega odbornika, ki vse obljubi, pa nič ne napravi, in ga zamenjajo z novim. Saj je znano, da nova metla vsaj nekaj časa bolje pometa kot stara. Tudi čebele si same zmenjajo matico, ako jim ne ustreza, ker hočejo s tem zavarovati koristi vse družine.

Pri večini čebelarских družin pa potekajo občni zbori zelo šablonsko in na brzo roko. Vsakemu se nekam mudi in komaj čaka konca. Tudi udeležba je slaba, ker so občni zbori večinoma nezanimivi in ne privabijo čebelarjev, saj vsak naprej ve, kako se bo vse skupaj odvijalo.

Člani poverijo največkrat stari odboru, da vodi še nadalje družino. Če je ta delaven, je vse v redu, toda po navadi ni in vendar je znova izvoljen.

Mlajši čebelarji, ki bi bili morda bolj na mestu, se pač ne upajo zameriti starim odbornikom. So namreč med njimi taki, ki se ne zavedajo, da ne opravljajo dobro svojih funkcij. Kljub temu, da se jih branijo, pa bi na tihem le zamerili, če ne bi bili zopet izvoljeni. Verjetno bi bili zaradi tega celo tako užaljeni, da bi zapustili organizacijo. So pa tudi dolgoletni odborniki, ki bi se resnično radi rešili funkcij, ker so v minulih letih storili za organizacijo, kar so mogli, in si žele oddiha. Takim brez škode ugodite, ker bodo kot pravi čebelarji ostali družini zvesti in bodo tudi izven odbora pazili, da bo teklo družinsko delo po pravem tiru. Ko se bodo pošteno oddahnili, pa se bodo z novim elanom posvetili temu delu. Sprememba je vedno dobra; zato je prav, da se včasih ravnamo po pregovoru o novi metli.

Pogosto pa nastopajo na občnih zborih kritiki, ki jim ni nič pogodu in predlagajo vse mogoče, a nočejo sami prevzeti nobene funkcije. Takih ne smemo jemati resno in je edino tiho potrpljenje na mestu.

Resnica pa je, da je tudi med čebelarji vedno več sebičnežev, ki delajo za organizacijo samo toliko, kolikor se jim splača. Kako daleč bi bili z napredkom našega čebelarstva, če ne bi bili naši čebelarski pionirji idealisti, če ne bi delali iz ljubezni do čebel in zavračali vsako plačilo za svoje delo?

V letni delovni načrt, ki ga družine sestavijo na občnih zborih, vnesejo navadno dvoje predavanj, in sicer skoraj vsako leto po eno o predavljanju ali spomladanskih opravilih in po eno o zazimovanju. Verjetno je tudi ta enoličnost vzrok, da so predavanja slabo obiskana.

Celjsko čebelarsko društvo ima že dalje časa v svojem programu poživitev delovanja družin. V ta namen pošlje na občni zbor vsake družine svojega zastopnika, ki ima nalogo, da vpliva na dober potek zborovanja in na koncu predava o taki temi, ki je za družino najbolj aktualna (zbiranje in kuhanje vosčin, utrditev organizacije, skrb za zdravje čebel in podobno). Družine morajo seveda poskrbeti za čim večjo udeležbo na predavanju. Tako dobi tudi društvo pregled o stanju in delovanju družin.

Čebelarji, glejte, da bodo letošnji občni zbori čimbolj živahni in zanimivi. Pravi čebelar si že med letom zapiše, kaj bi bilo treba izboljšati, da na občnem zboru lahko koristno sodeluje.

Pazite tudi na to, da se bodo sprejeti sklepi izvajali. Če pregledate zapisnike minulih let, boste lahko ugotovili, da je ostalo precej sklepov neizpoljenih. Če so še na mestu, jih vnesite v letošnji delovni načrt in jih skušajte uresničiti. Po možnosti pa izberite v odbor čim več mladih ljudi, saj so tudi med njimi čebelarji, ki se ne navdušujejo za čebelarstvo zgolj iz dobičkarstva, ampak zato, ker imajo čebele radi.

Družina naj ima med letom vsaj dvoje predavanj. Odbor nima pri tem drugega dela kot to, da poskrbi za čim večjo udeležbo. Stroške za predavanje nosi društvo, a mu ni vseeno, če je navzočih 7 ali 50 članov.

Na občnem zboru je tudi najugodnejša prilika, da poberete članarino. S tem prihranite veliko dela blagajniku družine, društva in Zveze čebelarskih društev hkrati pa zagotovite redno izhajanje strokovnega glasila. Naj ne bo čebelarja, ki ne bi bil naročnik Slovenskega čebelarja! Naš list je tista vez, ki druži čebelarje kakor matica roj v močno skupnost. Od svojega začetka nas je uspešno vodil k napredku in bo to svojo nalogo opravljal tudi v letu 1961, ki naj bo srečno in medeno.

PRIPRAVLJAMO ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE ČEBEL

STANE PETELIN

Slovensko čebelarstvo velja za eno najnaprednejših na svetu. Čebelarski proizvodi so zavzeli pri nas že važno mesto v skupini prehranbenih oziroma za zdravje važnih artiklov. Državni zavarovalni zavod je pred desetimi leti uvrstil v svoj program tudi zavarovanje čebel proti poginu ali nasilnemu uničenju. To je zavarovanje drugačne vrste, kot ga imajo nekatere druge države, ker so pač pogoji in načini čebelarjenja pri nas drugačni od onih drugod. Prav tako se razlikujejo škode, ki nastanejo v naših čebelarstvih, ker so te posledica klimatskih razmer in načina čebelarjenja.

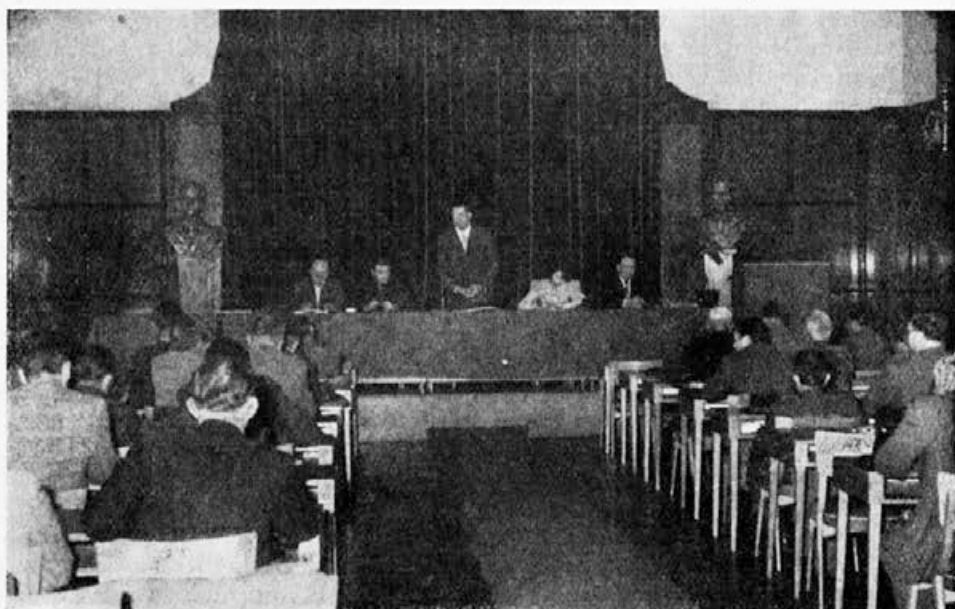
Kakšne škode nastajajo pri naših čebelah? V preteklih desetih letih je uspelo Državnemu zavarovalnemu zavodu zbrati vse vzroke nesreč, ki doletijo našega čebelarja. Razvoj sam in praktične izkušnje so demantirale naše prvotno gledanje na nevarnosti, ki pretijo čebelam. Zastopniki čebelarskih organizacij so pred uvedbo zavarovanja čebel proti poginu ali nasilnemu uničenju prepričevalno trdili, da škod v našem čebelarstvu skoro ni. Izkušnje pa so pokazale, da je zlasti razširjena noseinovost, da imamo često opravka tudi s pršico in kugo čebelje zalege, da se mnogo čebel pri prevozih na pašo zaduši, da nam dela medved občutno škodo v čebelarstvih na Kočevskem, da pride mnogokrat do zastrupljenja čebel s kemičnimi strupi, da se pojavljajo nesreče pri prevozih itd., da ne govorimo o nepazljivosti čebelarjev samih, o slabem zazimovanju, ropanju in podobnem. Glede na vse tu naštetе nevarnosti je bilo treba postaviti poseben Pravilnik, ki predstavlja osnovo vsake zavarovalne pogodbe, daje pravico zavodu in čebelarju do raznih terjatev in nalaga obema tudi določene dolžnosti.

Vsa leta smo imeli v LR Sloveniji zavarovanih okoli 25.000 čebeljih družin. Čebelarji so zbrali za to zavarovanje nekaj čez 8 milijonov dinarjev premije, zavarovalni zavod je izplačal približno 7 milijonov dinarjev odškodnin, okoli 2 milijona dinarjev pa je porabil za preprečevanje bolezní in nesreč v čebelarstvih. Bilanca finančnega stanja v LR Sloveniji ni ravno zadovoljiva, če pa upoštevamo dejstvo, da je zavarovanje popolnoma prostovoljno in da smo varnostne usluge, ki jih nudimo čebelarjem, vsestransko praktično preizkusili, je to mnogo več. Ko so druge naše republike opazovale razvoj zavarovanja čebel pri nas in se okoriščale z našimi izkušnjami, smo v Sloveniji šli korak dalje in pripravili načrt smotrnega zdravljenja čebel v okviru zavarovanja.

Kakor v začetku zavarovanja čebel pri nas, se je Državni zavarovalni zavod tudi pri tej akciji odločil, da se tesno poveže z vsemi čebelarskimi organizacijami. Vprašanje zdravljenja čebel po določenem konceptu se da rešiti edino le z neposrednim sodelovanjem čebelarskih organizacij pri zavarovanju. Prvi korak k temu sodelovanju je bil napravljen, ko je Zavod sklical posebno posvetovanje zastopnikov vseh kmetijskih zadrug in čebelarskih društev ter vseh pri čebelarstvu

prizadetih institucij. Posvetovanje je imelo namen, temeljito prerešeti organizacijsko in tehnično plat vključitve rizika zdravljenja čebel v zavarovanje in prenos zavarovanja čebel na čebelarske organizacije same pod vodstvom Državnega zavarovalnega zavoda kot organizacijsko in finančno zelo močne zavarovalne institucije.

Razprava se je odvijala po posebnem načrtu in je bilo iz predlogov, ki so jih stavili zastopniki posameznih čebelarskih organizacij, sklepati, da

Tov. Petelin razlaga, kako si je DOZ zamislil kolektivno zavarovanje čebel

so čebelarske organizacije načelno za zavarovanje čebel, za vključitev rizika zdravljenja ter akcijo preprečevanja boleznih in nesreč. Ko pa je razprava obravnavala vprašanje prispevka, so imeli zastopniki čebelarskih organizacij pomisleke glede višine premije. Letni prispevek, imenovan premija, je določil DOZ na osnovi dosedanjih izkušenj in razmerja premije proti škodam. Tu bodi omenjeno, da je naša premija najnižja od premij vseh zavarovalnih ustanov v Evropi, ki se ukvarjajo z zavarovanjem čebel. Struktura vsake premije mora biti taka, da pokrije vse škode in stroške, hkrati pa zbira poseben fond za preprečevanje boleznih in nesreč. V letno premijo je vključeno tudi tveganje za primer potrebe zdravljenja čebel. Zavod je namestil posebnega strokovnjaka - veterinarja, ki bo pregledoval vzorce bolnih in sumljivih čebel, nabavil večjo količino nosemaka in folbeka, da bo lahko začel smotrno zdraviti čebele, kadar

bo to potrebno. Stvar bo stekla le tedaj, če bodo imeli čebelarji smisel za vzajemno delo, če ne bodo gledali na vse to preveč osebno in bo njihov odnos do skupnosti tak, kot mora biti. Potreben je tudi načrt za žrtve pri plačilu premije, saj je le-ta, kakor je bilo že rečeno, razmeroma nizka. Zavodu je mnogo do tega, da se zavarovanje čebel čimbolj razširi. Nikdo pa ne more zahtevati od zavarovalne ustanove, da bi pogoje prikrojila za vsakega posameznega čebelarja posebej in vztrajala pri zavarovanju čebel s premijo, ki ne bo zadoščala za pokritje škod. Od čebelarskih organizacij je torej odvisno, ali bodo Slovenci vprašanje zdravljenja čebel na tej pod-

Zborovalci pozorno slede razlagi tov. Staneta Petelina

lagi rešili prvi v državi in s tem dokazali, da imamo visoko razvit čut za vzajemno delo.

Posvetovanje čebelarjev je pokazalo, da naše čebelarske razmere dopuščajo možnost vključitve čebelarskih organizacij v zavarovalno ustanovo. Pokazalo pa je tudi to, kar so poudarjali nekateri zastopniki čebelarskih organizacij, da imamo na našem podeželju še precej čebelarjev, ki jim čebele niso niti v veselje niti v korist. Prepuščene same sebi in zanemarjene so čestokrat leglo raznih bolezni. Povezava čebelarske organizacije v okviru zavarovanja čebel bi mnogo doprinesla k izboljšanju čebelarjenja pri nas, saj bi bilo v tem primeru zavarovanje tista gonilna sila, ki bi narekovala čebelarskim organizacijam razne ukrepe za tako izboljšanje in vplivala na čebelarje, ki bi bili potrebni pomoči, a tudi svarila.

Podružnice DOZ-a imajo natančna navodila, kako naj izvedejo kolektivno zavarovanje z vključitvijo rizika zdravljenja. Kjer se čebelarji v

tričetrtinski večini (od števila čebeljih družin) odločijo za tako imenovano skupinsko zavarovanje čebel preko svoje čebelarске organizacije, naj vodstvo te organizacije njih željo sporoči pristojni podružnici Zavoda. Zavod bo izdal s potrebnim seznamom čebelarjev eno samo polico, glasečo se na čebelarско organizacijo. Letni prispevek (premijo) bo pobrala organizacija od svojih članov tako, da bo pravzaprav zavarovanje čebel prešlo s celotno svojo funkcijo na organizacijo čebelarjev. Njen poseben poverjenik, ki bo urejeval te posle in ga je DOZ pripravljen tudi honorirati, bo povezan z zastopnikom Zavoda in bo v sporazumu z njim reševal vse važne probleme čebelarjev tistega področja. Tako bodo čebelarji skupno v okviru organizacije obravnavali škodne primere, sestavljali predloge za preventivne akcije v čebelarstvu, odbirali vzorce sumljivih čebel in jih pošiljali Zavodu v mikroskopski pregled. Le-ta pa bo izdajal nadaljnja navodila glede zdravljenja, po potrebi nabavil čebelarjem zdravila itd.

Čebelarje zanima, kakšna je in kako bo treba plačevati letno premijo za zavarovanje čebel z vključenim rizikom zdravljenja. Dosedanje izkušnje so pokazale, da je nevarnost za nastanek škod v tistih čebelarstvih, ki so zaradi iskanja paše stalno na potu, razmeroma večja kot pri drugih. Cenik je bilo torej treba prilagoditi tem okolnostim. Premija se razlikuje glede na prevoz in je obvezno razdeljena na panj, čebeljo družino samo, pripadajoče satje in zalogo hrane. Vse to skupaj sestavlja celoto predmeta zavarovanja, kakor ga imenujemo v zavarovalnem jeziku. Višina premije je potemtakem odvisna od načina čebelarjenja in se giblje pri kompletnem panju v absolutnem letnem znesku med 100 in 300 dinarji. Prispevek za zdravljenje čebel je 50 dinarjev za panj, ker bo Zavod prevzel tudi pregled čebeljih vzorcev in so v tem znesku vračunani stroški za tak pregled. Ali bo treba in kako bo treba zdraviti zavarovane čebele, pa bo Zavod odločil od primera do primera, sporazumno s pristojno čebelarско organizacijo in veterinarsko službo.

Od čebelarjev in njihovih organizacij je torej odvisno, kako bomo Slovenci rešili vprašanje zdravljenja čebel v okviru zavarovanja. Če bo ostalo zaupanje v DOZ še naprej neomajno, potem je pričakovati, da bomo v doglednem času dosegli popolno zaščito čebelarja proizvajalca.

KAJ PA NAŠ MUZEJ?

FRANC RESMAN

Prvi jugoslovanski čebelarски muzej, ki ima svoje prostore v zgodovinski stavbi v Radovljici, je bil usposobljen za javne obiske in odprt 3. VII. 1959. Zveza čebelarских društev Slovenije je kmalu potem prikazala v posebni številki svojega glasila pomen in namen te ustanove in pozvala slehernega slovenskega čebelarja k sodelovanju. Danes po enoletnem obstoju je prav, če se ozremo nekoliko nazaj in pregledamo, koliko in v čem so muzejske zbirke narasle in koliko čebelarjev je sledilo pozivu predsednika uprave muzeja prof. Staneta Miheliča, ki je v mesečniku ZČDS na-

kazal vrsto čebelarških predmetov, s katerimi bi bilo mogoče dopolniti obstoječo zbirko.

Za številne in zanimive razstavljenе predmete, ki jih je našla zbiralna ekipa Lampe, Resman in Razingar pri nekaterih čebelarjih kranjskega okraja in jih je močno pomnožila ZČDS, se je uprava muzeja zahvalila ob otvoritvi muzeja v glasilu ZČDS in jih opisala v posebnem vodiču po muzeju. Naša dolžnost pa je, da to poročilo dopolnimo in se zahvalimo tudi vsem tistim, ki so sledili pozivu predsednika uprave.

Predvsem gre zahvala starosti čebelarjev tov. Avgustu Bukovcu iz Ljubljane, ki je poleg štirih škatel za hranjenje prepariranih žuželk daroval v dveh epruvetah nameščene voščene luskinge, ki jih izločajo čebele med grajenjem satja. K zbirki muzealne čebelarške literature pa je prispeval rokopis prevoda Janševe »Razprave o rojenju čebel« in rokopise o »Čebeljih proizvodih« (med in vosek), objavljene v praktičnem delu knjige »Sodobno čebelarstvo«. V posebno zaslugo mu štejemo tudi to, da je za zbiranje predmetov pridobil več čebelarjev. V ta krog spadata predsednik dež. sodišča v p. tov. Alojzij Žigon, ki je daroval zanimivo panjsko končnico, ter tov. Franc Močnik iz Kneže 37, p. Klauže, ki je zbral 11 panjskih končnic pri Rejcu, Rut 47, in Ivanu Močniku, Kneža 13. Darovalcem se uprava muzeja zahvaljuje, tov. Franca Močnika pa vabi med zbiralce predmetov.

Nadalje se zahvaljujemo šolskemu upravitelju v p. tov. Jocifu iz Preddvora, ki je poleg mnogih panjskih končnic, dveh košev in čebelarškega orodja odstopil muzeju še skočidolski panj, staro stiskalnico za med in vosek ter še sedaj z vnemo sodeluje pri zbiranju predmetov v okolici Preddvora.

Veliko naklonjenost muzeju je pokazala družina brata pokojnega Jana Strgarja, ki je odstopila razne panje, čebelarško orodje, končnice in literaturo iz zbirke zaslužnega izvoznika kranjske sivke in njenih matic. Tudi družino Antona Strgarja iz Bitenj prosimo, da ostane muzeju še naprej naklonjena.

Priznanje izrekamo tudi tov. Francu Vovku iz Hraš, ki še vedno bogati zbirko z novimi predmeti. Prav tako Vinku Rožiču iz Gorij pri Bledu.

Lep prispevek: čebelarško odlikovanje in starinsko strguljo je prejel muzej od tov. Franca Robide iz Ljubljane, za kar zasluži posebno zahvalo. Zupan Mirko z Jesenic nam je odstopil diplomu za zasluge na čebelarškem področju, ki jo je leta 1884 dobil čebelar Janez Romavh iz Save pri Jesenicah od Sadjarskega in čebelarškega društva za Kranjsko.

Pomnožena zbiralna ekipa Lampe, Resman, Razingar, Janša in Šolar, ki venomer stika po čebelnjakih za predmete, je z zadnjega pohoda prinesla še 32 panjskih končnic, panj kranjič s satnimi letvicami, vloženiimi v zarezne, razno orodje in matičnice. To smo prejeli od čebelarjev: Jože Ravnikar, Križna vas, Anton Rakovec, Dolenja vas, Rudolf Eržen, Rudno, Franc Potočnik, Selca, Franc Jurman, Davča, in Franc Trojar, Petrovo brdo. Navedeni čebelarji so predmete ki so vsi stari nad 100 let, darovali, četudi predstavljajo zanje spomin na prednike. Toplo se zahvaljujemo še Mihi Štibelnu, ki je dal navodila za učinkovit pohod, in naposled vsem tistim, ki so gmotno podprli muzejsko upravo. Poklonili so:

Čebelarska družina v Ljubljani	5.000 din
Zveza čebelarških društev, Ljubljana	10.000 din
Skupina primorskih čebelarjev	2.400 din
Valentin Benedičič, Vižmarje	500 din
Čebelarsko društvo Maribor	5.000 din
Udeleženci občnega zbora ZČDS	6.104 din
Čebelarsko društvo Videm-Krško	2.500 din
Dr. Gregorič, Gorenja vas	500 din
Valentin Dagarin iz Zagreba	500 din
Čebelarska družina Bled	5.000 din
Rok Vilfan, Dobropolje	500 din
Čebelarsko društvo Kamnik	5.000 din
Maks Avšič, Ljubljana-Polje	1.500 din

Kaj pa obiskovalci? Predvsem naj omenimo, da najdemo med vpisniki poleg domačih ne le obiskovalce iz vseh republik Jugoslavije, temveč tudi veliko obiskovalcev iz zamejstva, kot n. pr. Angleže (celo angleški poslanik je bil pri nas), Dance, Francoze, Nemce, Poljake, Čehe in Avstrijce.

Skupinsko pa so si ogledali muzej: čebelarji iz okolice Nove gorice, Vipave, Ajdovščine, Kanala, Tolmina in Kobarida, delegati Čebelarških društev na občnem zboru ZČDS v Radovljici, udeleženci VI. kongresa Saveza udruženja folklorista Jugoslavije z mednarodno udeležbo, umetnostni zgodovinski seminar univerze v Ljubljani, Čebelarsko društvo Videm-Krško, udeleženci OO RKS Ljubljana, koroški čebelarji, Čebelarska družina Barje, Čebelarsko društvo Kamnik, Čebelarsko društvo Ljutomer, Muzejsko društvo Škofja Loka in taborniki iz Lesc. Da so bili obiskovalci z ogledom zadovoljni, pričajo kratke izjave v vpisni knjigi. V tej knjigi beremo:

1. Organizatorjem iskreno čestitam!
2. Krasen prikaz dela človeka in narave!
3. Zelo zadovoljni odhajamo.
4. Izredno zanimiva in lepo urejena zbirka.
5. Neobično sam zadovoljan posetom.
6. Vzorno urejen muzej.
7. Neobično mi se dopada.
8. Za vse obiskovalce je bil muzej zelo zanimiv.
9. Temu edinstvenemu muzeju v Jugoslaviji, ki je lahko v ponos čebelarjem, želim mnogo uspeha.
10. Muzej je izredno lep in pobudniki za njegovo ustanovitev zaslužijo vso pohvalo. Prav gotovo pomeni veliko pridobitev, saj se bodo v njem domači in tuji turisti lahko seznanili z zgodovino čebelarstva na Slovenskem. Prav nič manjši pa ni njegov pomen za našo ožjo domovino.
11. Muzej zasluži pri svojem nadaljnjem razvoju vso podporo oblasti, saj se s svojim obstojem vključuje v turizem, ki je važna panoga našega gospodarstva.
12. Ta muzej ima bodočnost.
13. Očarljivo!
14. Le, vztrajno in krepko naprej!

15. Nad odličnim muzejem sem bil presenečen.
16. Nosim divan utisak iz muzeja.
17. Divim se umetnosti slovenskih pčelara.
18. Velik uspeh našega čebelarstva! Želim, da bi se stopnjeval iz leta v leto.
19. Jedinствен muzej kod nas i veoma zanimljiv. Posebno so interesantni i od vrednosti likovni radovi (slike i kipovi) običnih seljaka.
20. Gotovo, eden najprijaznejših muzejev pri nas! Prepričan sem, da je s tem, kar predstavlja, dobil svoj »raison d'être«. Ta muzej ima bodočnost, če mu ne bomo odrekli podpore, ki jo zasluži.
21. Rijetki pčelarski rekviziti, vrlo vrijedni za obogaćenje istorije i razvitka pčelarstva. Sa ovim muzejem treba da se upoznaju Savezi pčelarstva. Ovom, po vrijednosti rijetkom muzeju treba dati puni publicitet.

(Aca Jovanović, pčelar iz Sarajeva)

Podobna priznanja se vrstijo v vpisni knjigi kar naprej. Od nas je odvisno, dragi slovenski čebelarji, kako bo muzej uspeval. Če se potrudimo, bo užival v svetu enak sloves, kot ga ima naša sivka. Zato pridno vsi na delo!

Malo čebelje naselje za žico ob ozkotirni železniški progi blizu Igala pri Hercegovanem v Boki kotorski. Tu je poleti silno vroče, jeseni in do aprila pa dežuje kot nikjer v Evropi. Razmere za čebelarjenje niso posebno ugodne. (Foto Adamič)

ODGOVORI

VPRAŠANJA

K 7. vprašanje o čebelah v novem čebelnjaku (Drugi odgovor). Če bi čebele prestavili s starega mesta drugam, bi napravili med njimi zmešnjavo, ki bi utegnila trajati tudi nekaj tednov. Čebele so namreč vletene na stari prostor in bi še in še iskale na tem prostoru svoj dom. Odpeljite jih prej na kakšno daljšo časovno trajajočo pašo vsaj 5 km proč od njihovega dosedanjega bivališča. Medtem postavite novi čebelnjak in, ko ga boste po končani paši naselili s panji, se bodo čebele na novo vletele ter pozabile na prejšnji dom.

Sicer bi lahko čebelam vzeli »spomin« z omamljujočimi sredstvi, toda tega ne priporočam, ker so kolikor toliko škodljiva njihovemu organizmu.

FR

K 9. vprašanje o črnih čebelah. Bolezen, ki jo opisujete, se imenuje počrnelost. Kaj jo povzroča, še danes ni dognano. Nekateri trdijo, da je virusna bolezen in bi bila potemtakem nalezljiva. Rada se pojavi zlasti v hojevi paši, ko primanjkuje cvetnega prahu.

Ta pojav sem opazoval pred tremi leti pod Krimom. Dokler so imele družine v satju obnožino, je bilo vse v redu, ko pa je zaloga pošla, so delavke zgubile dlačice in počrtele. Najbolje je v takem primeru čebele odpeljati, sicer se lahko zgodi, da bodo tla pred čebelnjakom na debelo pokrita z mrtvicami, panji pa prazni.

F. Š.

K 10. vprašanje o mravljah v čebelnjaku. Sicer ne delajo mravlje v čebelnjaku posebne škode, vendar jih v njem neradi trpimo. Jaz bi si celo upal trditi, da so mravlje čebelam koristne. Na satu sem videl mravljo, kako se je spravila na črvička voščene vešče in ga umorila. No, če se pa že hočeš znebiti mravelj v čebelnjaku, lahko to zelo preprosto napraviš. Pod panji in okrog podlog posuj tla večkrat z navadnim pepelom! Dobro je pepelu primešati nekoliko živega apna. To navadilo sem dobil od starih čebelarjev, a ko sem ga preizkusil, se je kar dobro obneslo.

Ignac Skok

11. Ali prenašajo čebele jajčeca? Letos sem postavil v pomladno pašo res močne družine in to mi je dalo tudi dosti dela. Proti koncu paše je hotelo vse rojiti. Ker ni podiranje matičnikov nič pomagalo, sem bil prisiljen družinam pobrati stare matice. Težave so bile potem pri podiranju že zrelih matičnikov. V popolnoma zasedenih panjih sem večkrat katerega spregledal in roj z mlado matico je bil tu. Vsak dan sem ogrebal roje in jih zvečer vračal. Ne-prestano sem brskal po panjih in jih naposled le ukrotil. Tako imam sedaj v družinah razen nekaj lanskih same mlade matice in upam, da bo za letos mir pred roji.

Pri pregledovanju nekega panja pa sem tedaj odkril tole: Matičnik, ki sem ga bil pustil, je bil prazen in tudi mlado nesprašeno matico sem kmalu našel. Na krajnem satu ob spodnjem robu pa sem zasledil tri nastavke matičnikov z enodnevniimi žrkami. Od kod in kako so prišle te v panj, mi je še danes uganka. V panju je bilo le nekaj popolnoma zrele zalege, mlada matica pa še ni zalagala. Po mojem mnenju so jih ukradle čebele v drugem panju. Da bi si jih sposodile ne verjamem, ker čebele ne posojajo in tudi ne vračajo, ampak samo jemljejo, kjer morejo. Kaj pravite k temu, čebelarji, ki ste bolj poučeni v takih stvareh, kot je nevedni

Virmašan.

12. Medenje hoje in sončne pege. Znanstveni sodelavec kmetijskega inštituta ing. Jože Rihar se je v letošnji prvi napovedi o medenju hoje temeljito zmotil. Zato je kasneje to svojo napoved popravil z utemeljitvijo, da je bilo letošnje medenje izredno in da so ga povzročile večje sončne pege. Zanima me, zakaj so te pege vplivale samo na medenje hoje ponekod in zakaj n-pr. ne na Pohorju, v ribniški dolini in drugod. Hvaležen bi bil, če bi mi mogel kdo to pojasniti.

S. M.

Lep jubilej. Stoletnico svojega obstoja slavi letos svetovno znani ameriški čebelarški list »The American Bee Journal«. Njegov angleški čebelarški tovariš »The British Journal« pa praznuje osemdesetletnico. Zadnji je do predlanskim izhajal vsak teden, poslednji dve leti pa vsakih 14 dni.

SEN

Mleček je začel to jesen kar od kraja vse zanimati. Predavanja so večinoma posvečena samo temu čudovitemu zdravilu, ki te napravi čez noč mladega, povrhu pa prežene še nadležno plešo, da jo pokrijejo potem bujni zlati kodrčki. In še druge čudežne lastnosti mu pripisujejo, ki zanimajo zlasti starejše osivele čebelarje... Vneto si zapisujejo vse, kar slišijo pomembnega o učinku tega življenjskega eliksira. Zraven pa mislijo le na sebe in v svoji sebičnosti pozabijo na boljše polovice, ki bi bile tudi rade deležne mladostne osvežitve...

Ponarejene obnožinske tablete. 50 funtov kazni je plačala neka londonska firma, ki je prodajala uvožene obnožinske tablete iz Švedske pod naslovom »Pollisan«. Analiza je pokazala, da je bilo v njih prav malo obnožine. Imele so v sebi le 24,9 % obnožine, 16,2 % škroba, 7,82 % rudnin in rumeno sladkorno oblogo. Vitaminov je bilo v njih tako malo, da bi moral vzeti človek sto tablet, če bi hotel dobiti vse potrebne dnevne vitamine — in ne samo tri, kot je pisalo na škatlicah.

Seveda je javno mnenje začelo napačiti v tej zvezi tudi čebelarje, češ da so oni delno krivi takih potvorb. Angleški čebelarški list »British Bee Journal« brani čebelarje, trdeč, da pošteni čebelarji niso imeli s to švedsko firmo prav nobene zveze.

Se o zdravilnosti medu. Acetiholin, ki so ga našli v medu, zelo zmanjšuje krvni pritisk. Med zvišuje hemoglobin v krvi in je odlično sredstvo pri boleznih na jetrih, katarnih in srčnih boleznih. Ugodno vpliva pri otrokih na zobčanje in tvorbo kosti.

Paziti pa je treba, da medu ne segrejemo nad 40° C. Različni fermenti, ki so v njem, so prav vsi zelo občutljivi proti

vročini in mnogo izgube pri kuhanju ali peki.

Pri dietičnem zdravljenju multiple skleroze priporoča zdravnik dr. Evers med s surovimi jajci in med, namazan na kruh.

Kot pijača pri vročini je s čajem razredčen med ali med kot dodatek k limonadi in sadnim sokovom odlično sredstvo; ta pijača varuje bolnika, ki nima teka, pred propadanjem in slabljenjem, saj vsebuje razne vrste sladkorja (70—80 % grozdnega in sadnega), ki jih telo brez težave in hitro izkoristi, a ne obremenjuje pri tem prebavit. Ker je med lahko odvajalno sredstvo, preprečuje taka pijača tudi zaprtje, ki se ravno pri vročini rado pojavlja.

Priznano ljudsko zdravilo je pri kašlju in prsnem zasluzenju redkvin sok z medom. Veliko svežo redkev nekoliko izdobjemo in postavimo v čašo, da se ne prevrne, votlino pa napolnimo z medom in pustimo tako vsaj eno uro, da se med navleče redkvinega soka. Jemljemo ta sok po žličkah. Zdravilo pospešuje tudi prebavo.

S. R.

Ali že veš, da imajo v La Falaisu v Franciji največji zavod za pripravljanje in zbiranje mlečka? Tu delujeta znana strokovnjaka na tem področju Belvefer in dr. Gautrelet. Letno dobe 500 kg mlečka; deloma ga pridelajo sami, deloma pa jim ga pošiljajo čebelarji iz vse Francije. Konzervirajo ga v nalašč za to pripravljene sladke medicini. Matički mleček, ki ga izvažajo v Anglijo in druge države, pa konzervirajo v raztopini oranžnih cvetov in ga potem v posebnih epruvetah oziroma stekleničkah prodajajo kot tekočino.

Pršica tudi v Ameriki? Britanski čebelarški časopis »The British Bee Journal« poroča, da so pri čebelah, ki so jih poslali iz Združenih držav v Avstralijo, ugotovili pršičavost. V Ameriki je nastal zaradi tega prvi preplah med čebelarji in tudi oblasti so zaskrbljene od kod je neki prišla ta bolezen. V Združene države je namreč prepovedano uvažati čebele in matice prav zaradi bojazni pred to boleznijo, ki je doslej tam niso poznali.

SEN

Strešna lepenka. Opazil sem, da je bil majhen kos zemlje pred čebelnjakom brez snega. Ko sem si stvar natančneje ogledal, sem videl, da je bil na tistem mestu kos strešne lepenke. Na njej je sneg skopnel prej kakor drugod. Pustil sem lepenko, kjer je bila, in, kakor sem pričakoval, je na tem mestu sneg vedno najprej izginil. Letos sem položil pred čebelnjak večji kos lepenke, pa sem prepričan, da se bo obnesla. Vemo, kako težko je odkidati sneg, posebno če pri zemlji zledeni ker pač nimamo časa, da bi vsak zapadli sneg sproti odstranjevali. Prav gotovo je bolje, ako zemlja pod lepenko ni ravna, ampak nasuta z grobim peskom ali prodecem, kajti vmesni zrak poveča izolacijo. Do svoje veljave pride lepenka zlasti ob pomladanskem trebljenju, ker je topla in čebele, ko sedejo nanjo, zopet odlete v panje in ne otrpnejo.

S. R.

Ose so hudi škodljivci, ker navrtajo sadno lupino in pripravijo glivičnim trosom pot do mesa, tako da začno zlasti marelice, pa tudi grozdje, jabolka in hruške kmalu gniti. Ose same pojedó prav malo načetih plodov, pač pa navrtajo vedno nove sadeže. Čebele in muhe se sladkajo predvsem s takim ranjenim sadjem, vendar obsojajo sadjarji in vinogradniki večinoma samo čebele. So pa ose tudi drugače sovražnice človeka, ker rade pikajo in njih piki ne povzročajo zgolj bolečine, ampak včasih tudi dolgotrajno gnojenje. Zatiramo jih navadno šele takrat, ko je že prepozno, kajti lovljenje v steklenice ne zadene nadloge pri korenini in požiganje gnezd se ne posreči vedno. Uspešno jih zatiramo, če uničimo matice, ki izletavajo v maju in jih spoznamo po njihovi velikosti. S tem namreč pokončavamo hkrati tudi njihovo mnogoštevilno potomstvo. Spomladaj imamo lepo priložnost, da uničimo te škodljivce, ker strastno obletavajo duhteče češminove cvetove, ki jih nekako opajajo, zaradi česar postanejo lene in jih lahko ulovimo. Češmina pa ne smemo saditi ob žitnih poljih, ker prezimujejo na njem trosi žitne rje.

S. R.

Cebelar in ose. V Slovenskem čebelarju sem bral, kako škodljive so sadjarstvu ose in kako jih najuspešneje zatiramo. Naj mi bo dovoljena nasprotna trditev. Narava ne pozna živega bitja, ki bi bilo v našem smislu izključno

samo škodljivo. Vsakemu bitju je v njenem življenjskem področju dodeljena naloga, ki jo mora izpolniti, če hoče živeti. Kolikor se tiče os in sršenov, moramo upoštevati, da uničijo mnogo škodljivih listnih ušic. Kam bi prišli gozdar, kmet ali vrtnar, če ne bi našli pomoči v svetu žuželk? Ne moremo si zamisliti donosnega sadjarstva, če bi se drevesni škodljivci neovirano razširjali. Tu je narava ustvarila zapah, ki ga ljudje ne moremo odstraniti nekaznovano. Res je treba priznati, da postanejo ose včasih nadležne. Njihovi vonjalni organi so tako dobro razviti, da brez težave izvohajo vsako posodo s slaščicami, ki v jedilni shrambi ni dovolj zavarovana. Njihova vsiljivost je znana. Narava jih je za življenjsko borbo opremila z mnogimi prednostmi.

Medtem ko se matice, ki se v aprilu in maju prebujajo iz svojega zimskega spanja, hranijo s cvetličnim nektarjem, pa tudi s prvimi listnimi ušmi, se preživljajo ose — delavke večinoma z mesno hrano. Da prehranijo zalego, privlečejo v gnezdo vse, kar diši po mesu. V avgustu in septembru je torej treba čebelnjak posebno skrbno nadzorovati. Če ga obiskuje le preveč os in sršenov, je obramba upravičena. Tako daleč pač ne gre ljubezen do njih, da bi jih neovirano trpeli na bradah panjev. Ni pa treba pri tem pretiravati, kajti vsaj ose se zadovoljijo večinoma z mrtvimi čebelami, ki leže na tleh pred panji.

Kakor hitro pa postane v septembru in oktobru jedilni list tudi pri osah in sršenih skromnejši, se vržejo na listne ušice. Tedaj se začne obračunavanje v velikem obsegu, s čimer so človeku samo na uslugo. Dolgoletna opažanja so pokazala, da so osja leta dobra medena leta.

S. R.

Zadelavina (Propolis) je lepljiva smolnata snov. Ima 50—55 % smole, okrog 30 % voska in 8—10 % dišečih eteričnih maščob. Ostali odstotki odpadejo na cvetni prah in druge primesi. Zadelavino nabirajo čebele na cvetnem popju, na smrekah, borovcih, topolih in drugod. Ne smemo je mešati z voskom, ker ga pobarva. Najlaže jo nabiramo, ko je topla. Če je mrzla, jo pridobimo tako, da jo ostrgamo. Iz zadelavine izdelujejo razna dišeča kadila. Dodajajo jo lakom za loščenje pohištva, zlasti pa za poliranje posode.

IZ ZAPISNIKA SEJE SIRSEGA UPRAV- NEGA ODBORA ZČDS

Seja je bila 16. oktobra 1960 v klubski sobi hotela Union v Ljubljani. Začela se je ob pol 10. uri. Uvodoma je predsednik tov. Majcen pozdravil vse navzoče, nato pa naprosil tov. Petelina, ki je prisostvoval seji kot zastopnik DOZ-a, da pojasni odboru, kako si DOZ zamišlja kolektivno zavarovanje čebel.

Tov. Stane Petelin je povedal, da je DOZ prišel na to zamisel po vzoru zavarovanja, ki se je uveljavilo pri goveji živini in drugih domačih živalih, in sestavil pravilnik na podlagi večletnih izkušenj, ki si jih je pridobil pri dosežanju načinu zavarovanja čebel. S kolektivnim zavarovanjem skuša znižati razne stroške, na drugi strani pa nuditi čebelarjem ugodnosti, ki jih pri dosežanju načinu ni mogel. V zavarovanje bo vključeno tudi zdravljenje čebel, bodisi kurativno bodisi preventivno, kar bo mnogo pripomoglo k pobijanju čebelnih kužnih bolezni. V ta namen si je DOZ nabavil lasten mikroskop in nastavil posebnega veterinarja, ki bo preiskoval vzorce bolnih ali sumljivih čebel. Že s tem odpadejo visoki izdatki, ki jih danes tirjajo za preciskave veterinarski zavodi, prihranki pa bodo nastali tudi pri tiskovinah za police, ker bo mogoče izstaviti samo eno za večje število čebelarjev. Čebelarji se bodo lahko zavarovali po družtvih, če bi bilo to zelo veliko, pa tudi po družinah. Zavarovanje mora zajeti vsaj $\frac{3}{4}$ panjev določenega zavarovalnega področja. Za vse te ugodnosti bo treba plačati letno premijo od 100 do 500 din na panj. Višina premije bo odvisna od tega, ali drži čebelar čebele na stalnem mestu, ali jih prevaža v mejah Slovenije, ali pa izkorišča pasišča tudi v drugih republikah. K letni premiji bo treba prišteti za vsak panj še prispevek 50 din za zdravljenje čebel. O vsem tem so se pogovorili in sklepali zastopniki čebelarskih društev in kmetijskih zadrug na sestanku, ki ga je bil sklical DOZ 26. novembra t. l. Širši upravni odbor Zveze naj stvar še temeljito prouči in v soglasju z DOZ-om določi tako obliko zavarovanja, da bodo člani z njo čimbolj zadovoljni.

Po Petelinovem referatu se je razvila živalna razprava. Tov. Majcen je tople pozdravil akcijo, ki jo namerava izvesti DOZ s kolektivnim zavarovanjem čebel. Poudaril je, da bo pozitivno vplivala na vse naše čebelarstvo, ker bi bili pri tem vsaj čebelnjaki zavarovancev pod stalnim nadzorstvom in v primeru bolezni zdravila takoj pri roki. Treba pa bi bilo imeti v evidenci tudi čebelje družine nezavarovanih čebelarjev, ker bi lahko te ogrožale z boleznijo zdrave čebelnjake. Tov. Galob je pripomnil, da bo take čebelarje mogoče prisiliti k večji pazljivosti po določilih Zakona o varstvu živine pred kužnimi boleznimi. Prebral je nato odredbo, ki jo je izdala občina Ravne glede prijavljanja in zdravljenja bolnih čebel.

Tov. Slander in Mihelič sta imela pomisleke, da bi bilo mogoče kolektivno zavarovati kar $\frac{3}{4}$ čebelarjev kakega društva ali družine. Tudi premija se jima je zdela previsoka, DOZ naj bi o tem še razmišljal in skušal biti vsaj splošno nekoliko bolj širokogruden. Mihelič je tudi predlagal, naj bi višina premije pri prevaževalcih ne bila odvisna od mej naše republike, temveč od razdalj v kilometrih, do katerih čebelar prevaža. Tov. Petelin je pojasnil, da bo mogoče vse to upoštevati, vendar le začasno. DOZ bo prav gotovo privolil, da zajame v prvem letu zavarovanje samo 50 % čebelarjev kakega področja, toda že v naslednjem letu bo treba to število zvišati na 75 %. Dvomil pa je, da bi se dala premija znižati, ker sloni že sedaj na precej utesnjeni kalkulaciji. Pravilnik ni dokončen in bo mogoče v njem, preden stopi v veljavo, še marsikaj popraviti.

Na predlog tov. Majcna in Miheliča je bila določena štiričlanska komisija, ki bo skupaj z zastopniki DOZ-a pregledala pravilnik o kolektivnem zavarovanju, ga izpopolnila in razposlala društvom v pogled. Društva naj bi na svojih letošnjih občnih zborih o kolektivnem zavarovanju čebel temeljito razpravljala in svoje želje sporočila omenjeni komisiji pri Zvezi. V komisiji so Valentin Benedičič, Vladi Martelanc, Stane Mihelič in Anton Verbič. Vodstvo komisije je prevzel Martelanc.

Naslednja točka dnevnega reda je bila: Poživitev dela pri društvih in družinah. Tov. Majcen je najprej poročal, kakšno je gmotno stanje Slov. čebelarja in s tem v zvezi, ker mora biti vsak član naročen na Slov. čebelarja, kakšno je stanje članstva. Po seznamih, ki smo jih prejeli od društev ali neposredno od družin, imamo skupaj 3.722 članov. Poleg teh je še 688 čebelarjev, ki so direktno naročeni na naše glasilo in niso vključeni v društva. Ker smo naklado lista prilagodili številu naročnikov, ne morejo novi člani dobiti več celotnega letnika. Popolnoma so pošle številke 1, 7, 8 in 9. V oktobru smo bili prisiljeni naklado zvišati za 100 izvodov. To kaže, da se število članstva dviga in da Zveza pridobiva na svojem ugledu. Delo na terenu pa bi bilo še boljše, če bi bila v vsaki družini vsaj dva člana, ki bi se z vneto posvetila organizacijskemu delu. Pred občnimi zbori družin naj bi bili pripravljalni sestanki s predavanji. Že na teh sestankih naj bi se člani pogovorili o novem odboru. V odbor spadajo mladi ljudje, toda ne mladi po starosti, temveč mladi po delavnosti.

Sledila je daljša debata, iz katere posnemamo najvažnejše misli in sklepe. Sedanje stanje članstva je boljše, kot je bilo pred vojno. Tedaj je bila vaba za člane sladkor po znižani ceni, danes pa nas družji zavest, da je v skupnosti moč in da je mogoče le z organiziranim delom doseči uspehe. To zavest bo treba še poglobiti in zbuditi iz mrtvila tudi tista društva, ki so se popolnoma predala brezdelju. Če nimajo dovolj članov, jih je treba združiti v večje organizacijske enote. Na Zvezo se društva ne smejo preveč zanašati, ker ta nima več takih dohodkov, da bi jih lahko gmotno podpirala. Vsekakor pa jim bo na uslugo pri predavanjih in strokovni izobrazbi čebelarjev. Med društvi in družinami mora biti čim tesnejša povezava. Sodelovati je treba tudi pri šolskih zadrugah ter jim po možnosti pomagati s panji in roji. Skrb za naraščaj naj bi bila najvažnejša točka delovnega programa vsake družine in društva.

Tov. Marolt je pripomnil, da se na to v splošnem premalo pazi. V Ivančni gorici je kmetijska šola, a na njej ni pouka o čebelarstvu. V katero šolo pa spada kot učni predmet, če ne v kmetijsko?

Tov. Resman se je zavzemal za to, da bi družinske sestanke sklicevali po društveni liniji. Njihovo društvo dela že

dlje časa tako in je doseglo s tem mnogo boljše udeležbo, kot je bila poprej, ko je sestanke sklicevala družina sama. Zelo vzpodbujevalno vpliva na članstvo, če prisostvuje vsaj važnejšim družinskim sestankom društveni delegat.

Tovariš Slander je pojasnil, kakšno prakso so uvedli glede tega v celjskem društvu. Društvo ima tiskovine za vabila, ki so prirejene tako, da jih morejo uporabljati tudi družine. Družinskemu tajniku je treba vstaviti v to vabilo samo dan in kraj sestanka ter temo predavanja. Vabila raznosijo šolski otroci. Na vse družinske občne zборе pošilja društvo svoje zastopnike, ki skušajo iniciativno vplivati ne samo na potek zborovanja, temveč na celotno delovanje družin.

Širši upravni odbor je posebej obravnaval tista društva, ki so z delom domala popolnoma prenehala. Tov. Češnovar je obljubil, da bo stopil v stik z nekaterimi člani tolminskega in idrijskega društva ter se z njimi posvetoval, kako bi se dalo pri njih društveno delo poživiti. Isto bo storil tov. Marolt za kočevsko in ribniško društvo. V Kopru bo Zveza skušala ustanoviti novo društvo, med Krškim poljem in Krškim pa posredovati, da stari spor zaradi izkoriščanja ajdovih pasišč preneha. Tudi v Trbovljah in Zagorju ob Savi bo treba nekaj ukreniti, da bo delo zopet steklo po pravem tiru.

Bliža se čas občnih zborov. Družinski občni zbori naj bodo po možnosti do 15. decembra t.l. Društveni pa do konca februarja 1961. Družine naj poročajo o poteku svojih občnih zborov samo društvom, ta pa naj sestavijo skupna poročila za Zvezo.

V preteklem letu je Zveza poslala društvom dovolj tiskovin za članske sezname in jih naprosila, da jih razdele družinam. Kljub temu so nekatere družine prijavljale člane na navadnem pisarniškem papirju, ker najbrž tiskovin niso prejele. Letos bo Zveza razposlala te tiskovine direktno družinam. Ko jih bodo družine izpolnile, naj oddajo en izvod društvu, en izvod Zvezi, tretjega pa naj shranijo za lastno uporabo. V seznamih mora biti obveza, da družina jamči za vse prijavljene člane. Izpolnjene sezname je treba poslati Zvezi do 15. decembra, članarino pa lahko tudi pozneje.

Na koncu je tov. Močnik predlagal, naj bi Slovenski čebelar tako, kakor je

bilo poprej v navadi, zopet objavljaj kratke izvlečke iz zapisnika sej upravnega odbora. Nadalje je opozoril na sklep občnega zbora Zveze, po katerem bi bilo treba dati izdelati nove članske izkaznice. Dotaknil se je tudi dopisa, ki je izšel v »Delu« 14. oktobra 1960, in bil mnenja, da bo treba preprečiti tako bombastično pisanje, ki čebelarjem samo škoduje. Tov. Slander pa je priporočil ožjemu odboru, da naj uresniči stari sklep glede diplom in značk za zaslužne čebelarje. Ker ni bilo nobenih predlogov več, je predsednik Majcen zaključil sejo nekako ob pol 15. uri.

ČEBELARSKA DRUŽINA LJUBLJANA

je na svoji seji dne 22. IX. 1960 sklenila, da se bo temeljito posvetila organizacijskemu delu. Po dolgem oklevanju se je vendar odločila, da bo popravila društveni čebelnjak pod Krimom. Čebelnjak sicer ni v slabem stanju, vendar je potreben popravila. Tudi prostor okoli njega bo treba urediti, tako da se ne bomo sramovali, če ga bo prišel pogledat kak inozemski gost. Čebelnjak ima zelo ugodno lego in je ob medenju hoje natrpan s panji. Letos smo nudili v njem gostoljubno streho tudi mnogim tovarišem, ki niso člani naše čebelarske družine, zlasti tistim, ki nas ob drugih prilikah povabijo na svoja pasišča.

Sedaj, ko ni več pravega dela v čebelnjakih, bomo priredili daljšo serijo predavanj iz čebelarske teorije in prakse, na katerih bodo slišali čebelarji marsikaj novega.

Naša družina ima to srečo, da ima v svojih vrstah mnogo šolanih ljudi, in sicer takih, ki svojega bogatega znanja ne tišče skopo zase, temveč so vedno pripravljeni za umskimi sposobnostmi koristiti tudi drugim. Zanimanje članov za naobrazbo jih veseli in se radi odzovejo, kadar jih naprosimo za kako predavanje.

Tako bo 17. novembra v učilnici klasične gimnazije prvo predavanje priznanega strokovnjaka prof. Edija Senegačnika o vzreji in odbiranju matic. Predavanje bo zajelo obširno snov in bo trajalo več večerov. Ze ime predavatelja nam je porok, da bo predavanje poseglo krepko v jedro in da bo sleherni, naj bo mlad ali starejši čebelar, odnesel z njega mnogo koristnih nauk.

Praktikom bo v naslednjem predavanju spregovoril naš izkušeni čebelar Lojze Babnik. Vsi ga poznamo in vemo, da zanj samo tisto velja, kar je sam preizkusil. Za novotarijo se navduši šele tedaj, ko jo je preveril v svojem čebelnjaku. V glavnem bo obdelal spomladanska čebelarska opravila, dotaknil pa se bo verjetno še kakega drugega vprašanja, ki more zanimati čebelarje.

Tema dvema predavanjema bodo sledila nadaljnja, tako da bomo v zimski dobi obnovili vse, kar mora vedeti čebelar. Ako pomislimo, koliko denarja stane vsako šolanje in kako drago je treba plačati vsako pridobljeno izkušnjo, bodo člani razumeli, kaj jim nudi čebelarska družina s to svojo odločitvijo.

Velika pomanjkljivost naše družine je, da se člani preveč poredkoma shajajo in se zato premalo poznajo. Družabnost in medsebojno izmenjavanje izkušenj bi marsikomu olajšalo prebroditi morebitne težave pri čebelarjenju. Ne trdim preveč, ako rečem, da mnogo članov ne pozna niti odbornikov družine, kaj šele druge organizirane čebelarje. Tako dostikrat ne vedo, kadar so v zagati, na koga naj se obrnejo za pameten nasvet. Predavanja, sestanki, izleti in obiski pri vzornih čebelarjih bodo to vrzel zamašili, z medsebojno izmenjavo izkušenj pa si bomo olajšali praktično delo v čebelnjaku. Razen tega se bo okrepila organizacijska zavest in poglobil smisel za vzajemno delo. Pri tem naj nam bodo vzor naše čebele, ki so tako navezane druga na drugo, da same zase sploh ne bi mogle živeti. Le s skupnim prizadevanjem je mogoče doseči večje uspehe.

Nadalje se moramo v tem letu potruditi, da bomo dostojno proslavili mednarodni čebelarski dan. Tedaj bomo imeli najlepšo priložnost, da poučimo širšo javnost o velikih koristih, ki jih prinaša čebela narodnemu gospodarstvu. Zlasti pa mora javnost spoznati zdravilne lastnosti medu, kar bo dvignilo njegovo potrošnjo in ceno. Tudi v ta namen smo predvideli več primernih predavanj.

Vabimo vse čebelarje, domače in okoliške, da se naših predavanj in prireditvev udeležijo v čim večjem številu, da tako podpro družinski odbor v njegovem stremljenju, na drugi strani pa izvlečejo iz tega zase neprecenljive koristi.

Feri

MI TAKO, KAKO PA VI?

Za vsakogar prej ali slej minejo leta, ko je hodil na veselice in plesne zabave. Čebelarji smo večinoma starejši ljudje in se na takih prireditvah, kjer se sodobna mladina zabava po svoje, nič več prav ne znajdemo. Sicer pa je najbrž prav, da se starina ne meša med mladino in ji ne dela napotja. Pa tudi naš gmotni položaj, saj nas je med čebelarji precej upokojujencev, nam narekuje skromnost. Nesporno pa je, da smo čebelarji družabni ljudje. Radi se sestajamo in tudi v primerno družbo hodimo radi.

Ker torej na veselice in plesne ne hodimo več, a da bi vseno čisto ne otdeli doma za zapečkom, smo pri nas že pred nekaj leti začeli prirejati čebelarске družabne večere. Ti potekajo približno takole:

Na odborovi seji predlaga ta ali oni, da naj bi priredili družabni večer. Ko pretehtamo predloge za in proti, navadno sklenemo, da bo ta in ta dan čebelarski zabavni večer. Tajnik razpošlje vabila, s katerimi povabi na prireditev čebelarje in njihove soproge. Če kdo nima žene ali je ta zadržana, lahko pripelje s seboj odraslo hčerko ali kako drugo sorodnico. Na vabilu je predpisan rok, do katerega mora čebelar plačati predsedniku ali pooblaščenemu odborniku, recimo, tisoč din. Za ta denar dobi potem čebelar ali njegov soprojec tisti večer jedačo in pijačo. O, pa ne vabimo samo čebelarje, temveč tudi čebelarske prijatelje z njihovimi soprogi. So ljudje, ki iz tega ali onega razloga sami ne goje čebel, a se v čebelarski družini prav ugodno počutijo. Ko poteče rok, je denar zbran in pripravljalni odbor že ve, kakšna bo udeležba. V primerni gostilni si izgovori za ta in ta večer posebno sobo, se pogodi z gostilničarko za dobro večerjo in pogovori o vsem, kar spada zraven. Predvsem mora vino biti dobro in postrežba solidna. Ni slabo, če sta dva odbornika voljna prevzeti dekoracijo sobe, nujno pa to ni. Praksa je pokazala, da soba ne sme biti prevelika; v drenju je splošno razpoloženje boljše, nepovabljeni pa ne najdejo prostora.

Goste sprejema predsednik s svojo ženo. Ko je večina zbrana, predsednik s kratkim nagovorom pozdravi navzoče, nakar prinesejo večerjo. Pred tem dobi vsak kozarček kačje slinice. Ne smete pa misliti, da prireja naš odbor take večere

čisto brez vsakega programa; kakšna šala vsaj mora biti. Spominjam se, da je pred leti neki naš odbornik spesnil prigodno pesem, ki sta jo potem z nekim odbornikom v duetu prepevala. Vsak odbornik je zvedel za svoje vrline, še bolj pa za napake, ki jih ima. Ni lepše priložnosti, da si koga malo privoščiš, kakor s prednašanjem take pesmi. Ne-koč sta nas dva študenta, sinova čebelarjev, s svojo pesmijo, ki sta jo spremljala s kitaro, kar lepo zabavala. Lani so n. pr. ženske mahoma zahtevale; vsi moški ven gledat, kakšno je vreme! Ko smo se smeli vrniti, so seделе vse na kupu in objete prepevale: »Mi se imamo radi...« Toda v litrih po mizah ni bilo nič več vina. Med našo odsotnostjo so ga poskrile in, če smo hoteli še piti, smo ga morali naročiti.

Največ živahnosti in smeha pa izzove na takih večerih sojenje. Največkrat prevzame naš 82-letni častni predsednik, ki je še vedno bisirega duha, vlogo sodnika. Ob strani mu sedita tožilec in branilec. Obtožene so po navadi vse prisotne žene čebelarjev. Večinoma jim očitamo, da kričijo na svoje može, če se le-ti pozno in malo pod paro vrnejo s čebelarskega sestanka. Poiščemo seveda še kake druge njihove pregreške, saj vemo, kakšne sitnosti imajo nekateri doma, ako se predolgo mude v čebelnjaku, ako pridelajo premalo medu itd. Stvar tožilca je, da je čimbolj udaren, Obramba navadno ne uspe. Najpogostejša kazen je obljuba, da se bo obtoženka poboljšala. Da dokaže svojo iskrenost, mora nazadnje vpričo vseh poljubiti svojega moža. Sicer pa se vse odvija po razpoloženju. Ko je družina že malo pod paro, ne manjka dovtipov in posrečenih domislevkov.

Tudi za letošnje Silvestrovo pripravljamo tak večer. Mladina bo v dvorani plesala, mi starejši pa bomo po svoje prebili ta večer. Ker ni nikake režije, najbrž niti ne bo posebnih stroškov.

Približno takšni so naši čebelarski večeri. Prav gotovo imate tudi drugod kaj podobnega ali še boljšega, pa bi bilo prav, če bi mogli o tem kaj zvedeti v Slov. čebelarju. Rad bi še pripomnil, da, odkar so pred več leti odšli od nas tovariši Vlado Rojec, Drago Bitenc in šolski upravitelj France Gruden, ni bilo v našem odboru vse do te jeseni kakega bolj šolanega človeka. V njem smo sami plebejci, ampak domiselni.

Zunko

POROČILO ZA SEPTEMBER

Tudi september je bil precej deževen in hladen. Več dni čebele niso izletele. Tehnica je zelo padla (mes. povpreček: 220,5 kg). Čebelarji se pritožujejo, da je bila letina izredno slaba.

Dražgoše-Šk. Loka: Ko sem 2. IX. pripeljal čebelje družine v pašo na svečnik, so bile zelo živalne in imele so veliko zalege. Vrnile so se šibke in s praznimi medišči. Verjetno so trpele žejo zaradi mane, ki so jo imele v satju. Izletavale so po vodo in v hladnem vremenu ostajale zunaj.

Rogatec: Letos sploh nismo točili. Jeseni smo dodajali povprečno 4 do 5 kg sladkorja na družino.

Cezanjevci-Ljutomer: Letos smo morali družine združevati in dopolnjevati zimsko zalogo. Ako bo šlo tako naprej, bomo morali čebelarjenje opustiti. Čebelarji se pritožujejo, da se uniči mnogo čebel, ko stikajo okoli stiskalnic za sadjem.

Prosenjakovci-M. Sobota: Letos je bilo od 1. IV. do 1. X. 11,50 kg donosa. Tako slabe letine ne pomnim. 21. X. sem začel dopolnjevati zimsko zalogo s 5 do 4 kg na panj.

Pušča-Bistra: 24. IX. sem prepeljal panje z Lonjskega polja v Puščo-Bistro. Močne družine so tam nabrale zimsko zalogo. Na Visu in Hvaru je padlo v septembru precej dežja, zato pričakujejo, da bo rožmarin dobro medil.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplotna °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjini dkg								
Breg—Tržič	— 20	— 50	— 40	— 110	13,5	16	12	0	115
Dražgoše—Šk. Loka	—	—	—	— 520	10,9	—	16	0	96
Zerovnica—Postojna	— 95	— 70	— 50	— 215	—	20	15	0	128
Rogatec	— 40	— 60	— 70	— 170	13,0	30	15	0	99
Lovrenc na Poh.	— 65	— 80	— 10	— 155	13,3	17	15	0	132
Selnica ob Dravi	— 62	— 30	— 34	— 126	11,8	26	12	0	137
Lovrenc na Drav. p.	—100	— 55	— 20	— 175	10,4	24	12	0	170
Cezanjevci—Ljutomer	—230	— 20	— 50	— 300	14,0	18	14	0	87
Bučkovci—Videm ob Ščavnici	—	—	—	—	—	—	—	0	—
Prosenjakovci—M. Sobota	—190	— 160	— 70	— 420	13,6	27	12	0	142
Lendava	—100	— 20	— 20	— 140	—	17	11	0	90
Podtabor—Struge	—	— 90	— 130	— 220	—	18	15	0	85
Svibnik—Črnomelj	— 45	— 140	— 50	— 235	—	20	10	0	84
Pušča—Bistra	—	+ 40	—120	— 80	12,9	29	12	0	173
Ljubljana	—	—	—	—	13,8	—	17	0	118
Povpreček	—	—	—	—220,5	—	—	—	—	—

CEBELARSKIM DRUŽINAM

Glede na sklep plenarne seje z dne 16. oktobra 1960 smo poslali vsem družinam po tri tiskovine za »Sezname članstva«. Izpolnite jih po naslednjih navodilih:

1. Priimke in imena članov, in sicer samo tistih, ki bodo prejeli Slovenskega čebelarja, vpišite natančno in razločno po abecednem redu!

2. Pravilno izpolnite tudi vse druge rubrike! V rubriki »Opombe« označite, ali je član nov ali star, in kakšno funkcijo opravlja v družini (predsednik, tajnik, blagajnik...).

3. Na koncu seznama navedite, na koga naj naslavljam pošto.

Prosimo, da se pri izpolnjevanju seznamov ravnate strogo po zgornjih navodilih, kajti površni sezname nam povzročajo mnogo nepotrebnega dela, pisarjenje in zmedo. En izvod pošljite najkasneje do 15. decembra 1960 Zvezi, drugega oddajte svojemu društvu, tretjega pa shranite za lastno uporabo! Držite se predpisanega roka, da ne bomo imeli spet sitnosti pri določevanju naklade za naš list v prihodnjem letu.

POVIŠANA ČLANARINA

Prepričani smo bili, da bomo letos krili stroške za vzdrževanje Slovenskega čebelarja. Nepričakovano pa nam je tiskarna zaradi povišane najemnine poslovnih prostorov v zadnjem četrletju podražila tiskanje lista za 120.000 din. To nas je spravilo v veliko zadrego, ker ne vemo, kako bi krili nastali primanjkljaj. Možnosti sta dve: ali da zmanjšamo obseg Slovenskemu čebelarju, ali da zvišamo članarino. Odločili smo se za drugo alternativo, ker je bila za to večina čebelarjev, ki smo jih vprašali za svet.

V prihodnjem letu bodo tiskarski stroški za 450.000 din večji, zaradi česar je Zveza prisiljena zvišati letno članarino za 150 din, to je na 780 din.

Zveza nima razen članarine nobenih drugih dohodkov. Zato upamo, da bodo čebelarji z razumevanjem vzeli na znanje to nezaželeno povišanje in ostali še nadalje zvesti svoji organizaciji. Za članarino bodo, kot doslej, redno vsak mesec prejeli Slovenskega čebelarja, ki bo kljub povišanju še vedno najcenejši slovenski strokovni list.

ZVEZA IMA NA ZALOGI

stare letnike Slovenskega čebelarja, ki jih oddaja po znižani ceni, in sicer:

nevezani letnik 1949 po	100 din
nevezane letnike 1950, 1951, 1953 in 1954 po	200 din
vezani letnik 1953 po	400 din
nevezana letnika 1956 in 1957 po	400 din
Sodobno čebelarstvo I. del	1.350 din
Sodobno čebelarstvo II. del	2.350 din
razglednice panjskih končnic po	30 din
serija 10 razglednic v originalnem ovitku po	300 din

Pri večjem naročilu imajo člani znaten popust. Pri odkupu vsaj treh knjig »Sodobno čebelarstvo« 15 %, pri razglednicah pa od 10 do 100 serij 20 %, nad 100 serij 25 %.

ČEBELARSKO DRUŠTVO LITIJA

vabi vse svoje člane, da se zanesljivo udeležijo rednega letnega občnega zbora, ki bo v nedeljo 11. decembra 1960 ob 8. uri v sejni sobi Kmetijske zadruge Litija.

TRGOVSKO PODJETJE MEDEKS

v Ljubljani sporoča vsem cenjenim odjemalcem, da je preselilo upravne prostore iz Cigaletove ulice na Miklošičevo cesto 15 — blizu poslovalnice.

VOŠČINE

Poslovalnica trg. podjetja Medeks v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, je s 1. novembrom začela prevzemati v kuho voščine. Zato priporoča vsem čebelarjem, naj voščine čimprej prinesejo, da ne bo pozneje nepotrebnega čakanja.

STARI LETNIKI SLOVENSKEGA ČEBELARJA

Čebelarje, ki bi želeli kupiti stare letnike Slovenskega čebelarja, obveščamo, da ima poslovalnica trg. podjetja Medeks v Ljubljani na zalogi še nekaj vezanih letnikov 1950/51 po izredno nizki ceni 200 din. Pohitite z nakupom, dokler traja zaloga!

KUPIM

čebelarstvo tehniko za v panj ali pod panj in točilo. Jože Javornik, Ljubljana, Jurčkova pot 75.